

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.037.02.2017
P/17/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/082 - Działania organów administracji publicznej w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Mariusz Kubiak, gł. specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/205/2017 z dnia 11 grudnia 2017 r. oraz nr LPO/41/2018 z dnia 26 lutego 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2, 7-8) 2. Wojciech Domagalski, gł. specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/10/2018 z dnia 10 stycznia 2018 r. oraz nr LPO/36/2018 z dnia 6 lutego 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4, 5-6)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, ul. Czarna Rola 4, 61-625 Poznań – dalej „WIOŚ”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Zdzisław Wojciech Krajewski, Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (dalej: „Wojewódzki Inspektor”) sprawujący tę funkcję w okresie od dnia 7 maja 2007 r. do dnia 28 lutego 2018 r. Od dnia 6 marca 2018 r. do dnia 28 maja 2018 r. obowiązki Wojewódzkiego Inspektora pełniła Pani Hanna Kończal (dalej: „p.o. Wojewódzkiego Inspektora”), a od dnia 29 maja 2018 r. Wojewódzkim Inspektorem jest Pan Waldemar Kołaski ¹ . (dowód: akta kontroli str. 10, 11, 1331-1332, 1340)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W skontrolowanym okresie³ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w znacznie ograniczonym zakresie i nie zawsze rzetelnie realizował zadania związane z ochroną ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym (dalej: PEM), pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej. Główną tego przyczyną było niewystarczające kadrowe i sprzętowe przygotowanie WIOŚ do właściwego prowadzenia kontroli w obszarze dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej (dalej: SBTK).

WIOŚ nie przeprowadzał z własnej inicjatywy kontroli dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTK, np. w oparciu o analizę ryzyka sporządzoną na podstawie wyników pomiarów otrzymywanych od użytkowników SBTK. Natomiast po interwencji GIOŚ dotyczącej wniosków o kontrole złożonych przez osoby fizyczne, WIOŚ przeprowadził pomiary PEM przy zastosowaniu

¹ <http://bip.poznan.wios.gov.pl/kierownictwo/>

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej lub częściowej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Lata 2015-2018 (do zakończenia czynności kontrolnych).

metodyki właściwej dla państwowego monitoringu środowiska, lecz jedynie w pojedynczych punktach, co nie uprawniało do sformułowania wniosków o dotrzymaniu dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTk.

W WIOŚ nie przeprowadzano udokumentowanej kontroli i analizy wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników SBTk. Weryfikacja wyników tych pomiarów przeprowadzana była tylko w 2017 r. i miała jedynie charakter formalny. W konsekwencji WIOŚ nie pozyskiwał wiedzy, czy pomiary stanowiące podstawę sprawozdań spełniały wymogi metodyki wskazywanej w tychże sprawozdaniach.

WIOŚ zrealizował pomiary PEM we wszystkich punktach wyznaczonych w ramach wojewódzkich programów monitoringu środowiska, jednak ograniczony zakres danych upowszechnianych w ramach cyklicznych raportów nie dostarczał ich odbiorcom pełnych informacji na temat dotrzymywania standardu jakości środowiska w obszarze PEM.

WIOŚ wprawdzie posiadał akredytację na wykonywanie pomiarów kontrolnych PEM w otoczeniu SBTk, jednak sprzęt pomiarowy, którym dysponował, nie pozwalał na przeprowadzanie takich pomiarów w sposób w pełni zgodny z przepisami prawa. Pracownicy Laboratorium WIOŚ wykonujący pomiary podlegali przeszkoleniu z zakresu PEM, natomiast nie realizowano specjalistycznych szkoleń dla pracowników pionu Inspekcji, których zadaniem była m.in. kontrola wyników pomiarów przedkładanych WIOŚ przez użytkowników SBTk.

Wojewódzkie programy monitoringu środowiska (WPMS) na lata 2013-2015 oraz 2016-2020 zostały sformułowane zgodnie z założeniami odpowiednich państwowych programów monitoringu środowiska (PPMS). W ocenie NIK, pomimo przeprowadzenia wszystkich zaplanowanych pomiarów monitoringowych, raporty z realizacji WPMS na obszarze województwa nie dostarczały jednak pełnych informacji odnośnie dotrzymywania standardu jakości środowiska w obszarze PEM. Formułowane wnioski opierały się bowiem na wynikach - przeprowadzonych wprawdzie zgodnie z metodyką - pomiarów monitoringowych, lecz dokonywanych jedynie w miejscach mało narażonych na ponadnormatywne PEM. Nie uwzględniano natomiast informacji o wynikach pomiarów dokonywanych na zlecenie użytkowników SBTk, w tym wskazujących na poziom PEM zbliżony do dopuszczalnego, występujący także w miejscach stałego przebywania ludzi.

Formułując powyższą ocenę, NIK dostrzega systematyczne zgłaszanie Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (GIOŚ) i Wojewodzie Wielkopolskiemu niezaspokojonych potrzeb kadrowych WIOŚ, a także brak jednolitych wytycznych GIOŚ dotyczących realizowania zadań kontrolnych w zakresie PEM, w tym planowania i prowadzenia pomiarów w otoczeniu SBTk oraz weryfikowania przedkładanych przez użytkowników SBTk sprawozdań pomiarowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu
faktycznego

1. W latach 2015-2017 do zadań Wydziału Inspekcji WIOŚ, wymienionych w Regulaminie organizacyjnym tej jednostki, należało prowadzenie działalności kontrolnej w zakresie określonym w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska⁴. Z kolei do zadań Wydziału Monitoringu Środowiska WIOŚ należało m.in. prowadzenie państwowego monitoringu

⁴ Dz. U. z 2016 r., poz. 1688 ze zm. (dalej również „uIOŚ”).

środowiska, a w szczególności: opracowywanie programów państwowego monitoringu środowiska, gromadzenie informacji o środowisku, przetwarzanie zgromadzonych informacji o środowisku oraz dokonywanie ocen stanu środowiska.

W regulaminie organizacyjnym WIOŚ, żadnej komórce organizacyjnej nie przypisano zadań dotyczących: monitorowania i kontroli PEM w środowisku (w ramach planowych i doraźnych kontroli WIOŚ) pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej, prowadzenia kontroli przestrzegania przez użytkowników SBTk⁵ zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji PEM i jej wpływu na stan środowiska, analiz sprawozdań pomiarowych przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej i prowadzenia kontroli w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 13-53, 105, 110)

Wojewódzki Inspektor podał w złożonym wyjaśnieniu, że regulamin organizacyjny WIOŚ reguluje zasady organizacji i działania Inspekcji i jest dokumentem o zakresie ogólnym, wieloletnim, i tym samym nie określa zadań szczegółowych. Wskazał ponadto, że zadania Inspekcji Ochrony Środowiska określone są w art. 2 ust. 1 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, który określa m.in. zadania w zakresie kontroli podmiotów korzystających ze środowiska, wobec czego w regulaminie organizacyjnym wskazuje się jedynie komórkę realizującą zadanie określone w ustawie o Inspekcji Ochrony Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 105, 110)

Zadania dotyczące monitorowania i kontroli PEM (w tym pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej) na terenie województwa wielkopolskiego, w okresie objętym kontrolą NIK, były realizowane przez pracowników Delegatury WIOŚ w Kaliszu. Udział w realizacji (od 30 sierpnia 2017 r.) monitoringu środowiska w zakresie PEM, powierzono pracownikowi tej delegatury w ramach szczegółowych obowiązków pracowniczych.

(dowód: akta kontroli str. 13-44, 59-62)

Według Wojewódzkiego Inspektora, weryfikowanie otrzymywanych przez WIOŚ wyników pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej (bądź przez akredytowane laboratoria badawcze działające w imieniu tych operatorów), powierzono inspektorowi Delegatury w Kaliszu (w Dziale Inspekcji). Jest to jeden z wielu jego obowiązków.

(dowód: akta kontroli str. 105, 111)

2. WIOŚ nie dysponował aktualnymi i kompletnymi danymi na temat źródeł PEM pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej na terenie województwa, które obejmowałyby ich lokalizację, rodzaj i moc emisyjną. Z otrzymywanych od operatorów telefonii komórkowej sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, WIOŚ pozyskiwał dane dotyczące źródeł PEM pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej, tj. liczby czynnych SBTk na terenie województwa oraz ich lokalizacji. Prowadzona w WIOŚ ewidencja SBTk zawierała: nazwę Delegatury WIOŚ terytorialnie właściwej dla lokalizacji SBTk, nazwę powiatu, gminy, miejscowości, dane adresowe lokalizacji SBTk; nazwę użytkownika SBTk; moc emisyjną i wysokość instalacji oraz nadany jej numer. WIOŚ nie posiadał pełnej⁶ i aktualizowanej bazy danych dotyczących SBTk działających na terenie województwa, ze względu na fakt, że Inspektorat nie otrzymywał zgłoszeń instalacji,

⁵ Skrót SBTk oznacza stację bazową telefonii komórkowej.

⁶ tj. dotyczącej wszystkich działających na terenie województwa instalacji

kierowanych przez operatorów do organów ochrony środowiska⁷ w trybie art. 152 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁸ (dalej: Poś).

Zdaniem Wojewódzkiego Inspektora, dla realizacji zadań wynikających z przepisów art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 5 ust. 4 pkt 3 i 4 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, nie było potrzeby pozyskania przez Inspektorat pełnej bazy danych o SBTK. Wojewódzki Inspektor podał, że w latach 2015-2017 WIOŚ wykonał pomiary monitoringowe poziomów PEM i określił poziomy tych pól, a ponieważ w żadnym punkcie pomiarowym WIOŚ nie stwierdził przekroczenia poziomu dopuszczalnego 7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz (najwyższy zmierzony poziom wyniósł poniżej 2,4 V/m), dlatego nie zaszła potrzeba analizy sprawozdań z pomiarów PEM z poszczególnych źródeł SBTK. Jednocześnie, według Wojewódzkiego Inspektora, liczba informacji o źródłach PEM pochodzących z otrzymywanych przez WIOŚ sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTK, przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej, wielokrotnie przekraczała możliwości kontrolne Inspektoratu.

(dowód: akta kontroli str. 105, 111)

3. W okresie objętym kontrolą NIK, czterech pracowników Delegatury WIOŚ w Kaliszu zajmowało się szeroko rozumianym zagadnieniem PEM na terenie całego województwa wielkopolskiego, z tego: dwóch (Laboratorium w Kaliszu) realizowało zadania dotyczące pomiarów kontrolnych i monitoringowych z zakresu problematyki PEM, jeden pracownik (Wydział Monitoringu) uczestniczył w monitoringu środowiska w zakresie PEM, jeden pracownik (Dział Inspekcji w Delegaturze WIOŚ w Kaliszu) przeprowadzał kontrole terenowe oraz kontrole bez wyjazdu w teren, m.in. w zakresie ochrony przed PEM. Pracownicy realizujący ww. czynności ukończyli kierunkowe studia wyższe (inżynieria środowiska, ochrona środowiska, chemia, elektronika) oraz studia podyplomowe, legitymowali się stażem pracy w WIOŚ od 16 do 32 lat.

(dowód: akta kontroli str. 59-64)

Wojewódzki Inspektor corocznie zgłaszał⁹ Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (dalej: GIOŚ) problemy kadrowe utrudniające pełną realizację zadań WIOŚ. Pismem z dnia 7 października 2016 r.¹⁰, stanowiącym odpowiedź na pismo Zastępcy GIOŚ z 23 września 2016 r. polecające bieżące wypełnianie obowiązku weryfikacji przekazywanych pomiarów w zakresie PEM, WIOŚ poinformował, że weryfikacja wszystkich przedstawianych wyników leży poza możliwościami kadrowymi Inspektoratu. Jednocześnie Wojewódzki Inspektor wskazał, że efektywność tych kontroli jest niewspółmierna do nakładu pracy (w piśmie podano, że w skali całego kraju na ponad 7000 kontroli dokumentacyjnych przeprowadzonych w latach 2015-2016¹¹, zakwestionowano tylko pięć sprawozdań, tj. 0,071%). Wojewódzki Inspektor poinformował, że mając na względzie polecenie weryfikacji przekazywanych wyników podejmie zmiany organizacyjne w celu wyznaczenia dodatkowych osób do wykonania tego zadania, jednak bez zapewnienia pełnej kontroli. Realizując to zobowiązanie, od 2018 r. przeniesiono pracownika Delegatury w Kaliszu z Wydziału Monitoringu do Działu Inspekcji.

Wojewódzki Inspektor podał w złożonym wyjaśnieniu, że wykonywanie kontroli w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym powierzono

⁷ Organami ochrony środowiska są m.in. wójt, burmistrz lub prezydent miasta (zgodnie z art. 376 ustawy Poś).

⁸ Tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 799 ze zm.

⁹ w załączniku nr 5 Ekonomiczno-kadrowe uwarunkowania realizacji ustawowych zadań Inspekcji do „Założeń merytorycznych i organizacyjnych opracowania – Informacji o działalności IOŚ (...)

¹⁰ KDI.7023.106.2016.sk

¹¹ WIOŚ w tym czasie nie zrealizował ani jednej kontroli dokumentacyjnej i nie zakwestionował żadnego sprawozdania przekazanego przez operatorów SBTK.

jednemu pracownikowi w Delegaturze w Kaliszu. W ramach tych kontroli wykonywał on kontrolne pomiary poziomów PEM na terenach dostępnych dla ludzi oraz – w związku z zadaniem określonym w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska – kontrolował przestrzeganie przez eksploatujących źródła PEM zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska otrzymywanych w związku z przepisem art. 122a Poś. Zdaniem Wojewódzkiego Inspektora, monitorowanie poziomu PEM pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej w otoczeniu SBTk nie stanowi zadania Inspekcji Ochrony Środowiska. Precyzując sposób ww. kontroli oraz ich zakres pozwalający WIOŚ na realizację zadania określonego w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektor podał m.in., że kontrolne pomiary poziomów PEM na terenach dostępnych dla ludzi nie stanowią realizacji zadań określonych ww. przepisem. Przedmiotem tych kontroli nie było zatem pomiarowe sprawdzenie wyników przedstawionych przez eksploatujących stację bazową telefonii komórkowej, ponieważ takie zadanie nie zostało określone dla Inspekcji Ochrony Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 105-106, 112, 123-126, 1126, 1130)

Czterej pracownicy WIOŚ (trzej pracownicy Laboratorium WIOŚ w Kaliszu oraz jeden pracownik Działu Inspekcji Delegatury w Kaliszu), z których trzem powierzono zadania związane z PEM (zarówno w obszarze działalności kontrolnej, jak również w obszarze prowadzenia państwowego monitoringu środowiska), w okresie objętym kontrolą uczestniczyli łącznie w trzech szkoleniach (po jednym szkoleniu w każdym roku objętym kontrolą NIK, w którym uczestniczyły dwie osoby¹²). W roku 2015 i 2017 tematyka szkoleń dotyczyła porównań międzylaboratoryjnych z zakresu pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku, a w 2016 r. szkolenie obejmowało pomiary poziomów elektromagnetycznych w środowisku ogólnym. Dwaj pracownicy WIOŚ: jeden prowadzący rejestr źródeł PEM i gromadzący dane w wojewódzkiej bazie danych o korzystaniu ze środowiska oraz drugi, który w 2017 r. przeprowadził 40 kontroli dokumentacyjnych sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku w otoczeniu SBTk, nie byli kierowani w latach 2015-2017 na szkolenia w zakresie analizy otrzymywanych od operatorów telefonii komórkowej sprawozdań.

Inspektor Wojewódzki wskazał, że w dokumentach wewnętrznych stosowanych w ramach systemu zapewnienia jakości planowane były szkolenia na dany rok kalendarzowy. W takich propozycjach (zał. PW-07-09-01) na rok 2018 znalazło się szkolenie dotyczące pomiarów PEM.

Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu m.in. podał, że pracownicy Delegatury (w tym pracownik prowadzący kontrole dokumentacyjne przekazanych WIOŚ sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku w otoczeniu SBTk) byli szkoleni w zakresie wykonywania kontroli opartych na analizie badań automonitoringowych w zakresie ogólnym. Ww. szkolenie wewnętrzne¹³ (trwające 0,5 godziny) dla 12 pracowników Działu Inspekcji przeprowadził w dniu 6 września 2017 r. Kierownik Działu Inspekcji Delegatury WIOŚ w Kaliszu. Zdaniem Kierownika Delegatury WIOŚ w Kaliszu, sposób dokonywania i dokumentowania kontroli w zakresie PEM nie różni się istotnie od kontroli w innym zakresie, zatem nie jest

¹² W 2015 r. przeszkolono: pracownika Laboratorium oraz pracownika Działu Inspekcji; w 2016 r. przeszkolono: pracownika Laboratorium oraz pracownika Działu Inspekcji; w 2017 r. przeszkolono dwóch pracowników Laboratorium.

¹³ Jako najważniejsze zagadnienia tego szkolenia (ujęte w karcie szkolenia i które należało przede wszystkim zbadać) wymieniono sprawdzanie czy: dotrzymywane są dopuszczalne wielkości emisji; badania i pomiary zostały wykonane w miejscu i zakresie określonym w pozwoleniu/przepisach prawa; pobieranie próbek i badania zostały wykonane przez akredytowane laboratorium zgodnie z metodykami referencyjnymi; wyniki nie nasuwają zastrzeżeń; badania i pomiary zostały wykonane terminowo; wyniki badań i pomiarów zostały przekazane do WIOŚ terminowo; sposób prezentacji badań i pomiarów jest zgodny z obowiązującymi normami.

wymagane oddzielne szkolenie w tym zakresie. Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu uznał, że wiedza i doświadczenie Inspektora realizującego kontrole terenowe i dokumentacyjne m.in. z zakresu PEM są wystarczające do realizacji powierzonych zadań i dlatego nie zgłaszano w tym zakresie potrzeb szkoleniowych do GIOŚ. Uznano jednak za niezbędne ugruntowanie wiedzy i umiejętności dotyczących PEM i w związku z tym, na rok 2018 zgłoszono do planu szkoleń szkolenie wewnętrzne¹⁴ dla dwóch pracowników Delegatury WIOŚ w Kaliszu.

(dowód: akta kontroli str. 106, 112-113, 1220, 1223-1224, 1228, 1272)

4. W latach 2015-2017, WIOŚ dysponował i wykorzystywał dwa rodzaje mierników szerokopasmowych¹⁵ posiadających w całym ww. okresie aktualne świadectwa wzorcowania. W okresie objętym kontrolą, urządzenia te były sprawne. Za pomocą posiadanych mierników szerokopasmowych, WIOŚ w latach 2014-2016, przeprowadził w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS), pomiary PEM w środowisku (w zakresie od 100 kHz do 3 GHz) oraz pomiary interwencyjne w otoczeniu SBTk podejmowane na wniosek stron.

W opinii biegłych¹⁶ powołanych przez NIK (sporządzonej dla potrzeb niniejszej kontroli w dniu 2 maja 2018 r.), mierniki szerokopasmowe:

- 1) Nie pozwalają na przeprowadzenie pomiarów środowiskowych, mających na celu zbadanie oddziaływania SBTk na środowisko. Nie umożliwiają identyfikacji źródeł promieniowania, co jest istotne w przypadku lokalizacji, gdzie w niewielkiej odległości od siebie pracują SBTk różnych operatorów. Nie pozwalają też na spełnienie wymagania rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów¹⁷, według którego, przy pomiarach PEM stosuje się poprawki pomiarowe, umożliwiające uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. Ze względu na specyfikę współczesnych systemów telefonii komórkowej, poprawki te wyznaczone mogą zostać praktycznie wyłącznie na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów selektywnych.
- 2) Pozwalają na realizację pomiarów monitoringowych (w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska) na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku¹⁸.
- 3) Pozwalają na realizację pomiarów interwencyjnych, mających na celu zweryfikowanie, czy w zgłoszonej lokalizacji występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów natężeń pól elektromagnetycznych.

(dowód: akta kontroli str. 65-66, 1281-1330)

Pracownik WIOŚ przeprowadzający m.in. kontrole terenowe i dokumentacyjne dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych wyjaśnił, że opracowania

¹⁴ Zgłoszenie szkolenia udokumentowano w zał. PW-07-09-01 (opracowanym 30 listopada 2017 r.), gdzie podano m.in. propozycję szkolenia wewnętrznego „Ocena wyników pomiarów przedstawianych przez prowadzących instalacje emitujące PEM” dla dwóch pracowników Działu Inspekcji Delegatury WIOŚ w Kaliszu.

¹⁵ Były to: dwa mierniki z dwiema sondami pomiarowymi wyprodukowane w 2009 r. oraz trzy mierniki wyprodukowane w 2004 r. z trzema sondami pomiarowymi.

¹⁶ Postanowieniem z dnia 26 lutego 2018 r. Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu, powołano trzech biegłych w dziedzinie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, w celu zbadania poprawności merytorycznej i zgodności z metodyką wykonywania pomiarów określoną w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. przykładowych sprawozdań z badania pól elektromagnetycznych przedkładanych WIOŚ oraz dokumentacji wraz ze sprawozdaniem z badań pól elektromagnetycznych wykonanych przez WIOŚ w związku z realizacją interwencyjnych kontroli w Rawiczu i Poznaniu.

¹⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883 (dalej: „rozporządzenie Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.”).

¹⁸ Dz. U. Nr 221, poz. 1645 (dalej: „rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r.”).

wyników pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych wykonanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2014-2016, które zamieszczone zostały na stronie internetowej WIOŚ w Poznaniu, zrealizowane zostały w oparciu o sprawozdania z badań wykonanych przez laboratorium WIOŚ posiadające w tym zakresie akredytację Polskiego Centrum Akredytacji, a badania te zrealizowano w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku. Pracownik WIOŚ podał ponadto, że na uzyskane (przy pomocy mierników szerokopasmowych – w nawiasie dopisek kontrolera NIK) wartości wyników pomiarów w poszczególnych punktach pomiarowych mogły mieć wpływ różne źródła pól elektromagnetycznych: zarówno instalacje stacji bazowych telefonii komórkowych, innych instalacji radiokomunikacyjnych (np. radiowo-telewizyjnych) czy systemów radiodostępowych do Internetu.

(dowód: akta kontroli str. 65-66, 75, 1281-1330)

Zdaniem Wojewódzkiego Inspektora, w dotychczasowych działaniach kontrolnych WIOŚ, posiadany sprzęt pomiarowy zapewnił realizację podstawowych zadań wynikających z obowiązujących przepisów prawa (zapewniał możliwość realizacji zadań dotyczących PEM), a zadaniem WIOŚ nie jest realizowanie pomiarów, o których mowa w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 2003 r., jednakże na potrzeby kontroli pomiary realizowane są w oparciu o tę metodykę. Zgodnie z wyjaśnieniem Wojewódzkiego Inspektora, posiadany sprzęt pomiarowy zapewniał możliwość realizacji pomiarów zgodnie z przytoczonym rozporządzeniem, nie dawał jednak możliwości określenia wpływu pojedynczych instalacji SBTk na poziom pól elektromagnetycznych w środowisku. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że nie występował do GIOŚ o zakup selektywnego miernika¹⁹ umożliwiającego selektywny pomiar poziomów pola elektromagnetycznego. „(...) W ww. rozporządzeniu nie ma mowy o konieczności wykonywania pomiarów w otoczeniu SBTk analizatorem selektywnym umożliwiającym określenie poszczególnych częstotliwości danej SBTk. Eksploatacja miernika selektywnego wymagałaby poniesienia dodatkowych, w tym stałych, kosztów po stronie WIOŚ (w tym wzorcowanie, naprawy, koszty akredytacji), a jego zastosowanie byłoby uzasadnione tylko w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych PEM w środowisku. Dotychczasowa działalność nie wykazała takich przekroczeń, co wskazuje, że takie zjawisko może wystąpić jedynie incydentalnie, a w tych przypadkach racjonalniejsze ekonomicznie będzie zlecenie takich pomiarów uprawnionym laboratorium niż zakup i eksploatacja dodatkowego miernika”.

(dowód: akta kontroli str. 106, 113-115)

5. W okresie objętym kontrolą NIK, WIOŚ (w tym Laboratorium w Kaliszu wykonujące badania z zakresu PEM) posiadał aktualną akredytację nr AB 199²⁰ wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) m.in. w zakresie pomiarów kontrolnych PEM (dla monitoringu środowiska – pole elektromagnetyczne) na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. oraz w zakresie pomiarów pola elektromagnetycznego w środowisku (w otoczeniu instalacji radiokomunikacyjnych - pomiary szerokopasmowe) wykonywanych dla celów obszaru regulowanego na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 67-68, 69-74)

¹⁹ Analizatora do kontrolnych pomiarów PEM wraz z sondami umożliwiającymi realizację selektywnych pomiarów poziomów pola elektromagnetycznego oraz identyfikację operatorów systemów, przy wykorzystaniu przydzielonych częstotliwości, identyfikację poszczególnych źródeł PEM w otoczeniu SBTk.

²⁰ Akredytacja od 19 sierpnia 1998 r., ważna do 21 sierpnia 2018 r. (źródło: <https://www.pca.gov.pl/akredytowane-podmioty/akredytacje-aktywne/laboratoria-badawcze/AB%20199,podmiot.html>).

6. W ocenie wyników uczestnictwa laboratorium WIOŚ w Kaliszu w porównaniu międzylaboratoryjnym²¹ w zakresie pomiarów pola elektromagnetycznego przeprowadzonym w 2015 i 2017 r. podano, że wszystkie wyniki tego laboratorium mieściły się w wyznaczonych przez organizatora porównania kryteriach, a uzyskane rezultaty potwierdziły kompetencję laboratorium do dokonywania pomiarów pól elektromagnetycznych. Dwaj pracownicy WIOŚ Delegatury w Kaliszu uzyskali certyfikaty uczestnictwa w ww. programie biegłości przez porównania międzylaboratoryjne.

(dowód: akta kontroli str. 92-99, 101-104)

7. Główną barierą pełnej realizacji zadań WIOS, jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor, były w latach 2015-2017 problemy kadrowe zgłaszane corocznie do GIOŚ. Inspektor Wojewódzki podkreślił jednak, że pomimo braków kadrowych, WIOŚ w pełnym zakresie wykonał pomiary w ramach PMŚ oraz rozpatrzył wnioski o interwencję w zakresie PEM pochodzącego od telefonii komórkowej w otoczeniu SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 75-86, 105-106, 115)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Biorąc pod uwagę zadania Inspekcji Ochrony Środowiska określone w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a) i b) uIOŚ, a także założenia „Informatycznego Systemu Kontroli”, NIK zwraca uwagę na niewystarczający zakres specjalistycznych szkoleń dotyczących specyfiki pomiarów PEM w otoczeniu SBTK dla pracowników Działu Inspekcji WIOŚ, którym powierzono prowadzenie kontroli w zakresie określonym w przytoczonym wyżej przepisie, w tym, kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM oraz kontroli wyników pomiarów przedkładanych WIOŚ przez użytkowników SBTK w ramach realizacji obowiązku określonego w art. 122a ust. 2 Poś. Celem przeprowadzania pomiarów PEM w otoczeniu SBTK przez ich użytkowników jest bowiem stwierdzenie, czy w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu SBTK nie został przekroczony dopuszczalny poziom PEM. Pracownicy WIOŚ powinni więc dysponować aktualną wiedzą zapewniającą właściwą ocenę rzetelności przedkładanych sprawozdań pomiarowych, jak również inicjowanie działań, w przypadku zastrzeżeń do tej rzetelności.

2. NIK, w oparciu o przywołaną wyżej opinię biegłych, zwraca też uwagę na nieadekwatność posiadanego przez WIOŚ sprzętu pomiarowego PEM, zwłaszcza w stosunku do stosowanych przez operatorów telefonii komórkowej technik realizacji transmisji bezprzewodowych, które WIOŚ z mocy ustawy powinien kontrolować. Szerokopasmowe mierniki były niewystarczające²² dla pełnej realizacji zadań WIOŚ w zakresie PEM pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej. Nie umożliwiały one podczas wykonywanych badań terenowych stwierdzenia, czy promieniowanie pochodzi wyłącznie od urządzeń telefonii komórkowej w otoczeniu SBTK. Urządzenia te nie umożliwiały przeprowadzenia ekstrapolacji i wyznaczenia teoretycznie maksymalnych wartości natężenia PEM emitowanego przez SBTK. Z tych względów mierniki te nie mogły i nie mogą

²¹ Porównania międzylaboratoryjne (ILC - Interlaboratory Comparisons) - zorganizowanie, wykonanie i ocena pomiarów lub badań tego samego lub podobnych obiektów, przez co najmniej dwa laboratoria, zgodnie z uprzednio określonymi warunkami. Źródło: <https://www.pca.gov.pl/akredytacja/badania-bieglosci/korzysci/>

²² „Pomiar szerokopasmowy może być wykorzystany do wstępnej oceny poziomu PEM w danej lokalizacji. Nie umożliwia identyfikacji częstotliwości składowych mierzonej pól elektromagnetycznych. Wynik, wykonanego w danej lokalizacji, szerokopasmowego pomiaru pól wytwarzanych przez stacje bazowe eksploatowane w sieciach systemów cyfrowych, jest losowo zmienny, uzależniony od obciążenia stacji ruchem telekomunikacyjnym. Nie stanowi on podstawy do ustalenia maksymalnych poziomów PEM, jakie mogą występować w przypadku maksymalnego obciążenia stacji bazowych ruchem telekomunikacyjnym”, patrz: Instytut Łączności Państwowy Instytut Badawczy „Raport. Pilotażowe badania i analizy dotyczące dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (PEM). Załącznik 1 Metodyka Pomiarów” Warszawa grudzień 2016, str. 6 rozdz. 5.1. Identyczne stanowisko przedstawili Biegli powołani przez NIK w toku niniejszej kontroli na okoliczność zbadania zagadnień związanych z ochroną przed PEM wymagających wiadomości specjalnych.

zostać wykorzystane do realizacji pomiarów środowiskowych²³. Przydatność posiadanych mierników do realizacji pomiarów pozostałych typów²⁴, uzależniona jest od typu wykorzystywanej sondy pomiarowej. Będąc na wyposażeniu WIOŚ sondy wykorzystywać można do pomiarów monitorujących. W przypadku pomiarów natężeń pól w trybie interwencyjnym, sonda może zostać wykorzystana, gdy pomiar realizowany jest w otoczeniu instalacji SBTk w ograniczonym zakresie. Dobór sondy o odpowiednim zakresie częstotliwości pomiarowych musi zostać poprzedzony analizą wykorzystywanych w danej instalacji radiokomunikacyjnej pasm częstotliwości (których WIOŚ nie prowadził). Jest to o tyle istotna kwestia, iż w zakresie wyższych częstotliwości realizowane są transmisje przy wykorzystaniu np. radiolinii (pracują one na różnych częstotliwościach). Niepoprawny dobór sondy powoduje, iż wynik pomiaru może być zaniżony (miernik nie realizuje poprawnego pomiaru natężenia PEM o częstotliwościach spoza zakresu częstotliwościowego sondy).

3. NIK zwraca uwagę, że zadania WIOŚ w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej nie były skonkretyzowane w zakresach czynności pracowników Delegatury WIOŚ w Kaliszu, z uwzględnieniem jasnego podziału kompetencji i odpowiedzialności.

Ocena częściowa

Kontrola i monitorowanie PEM mieściły się w ogólnych zadaniach komórek organizacyjnych WIOŚ i zakresach obowiązków pracowników. WIOŚ dysponował aktualną akredytacją wydaną przez Polskie Centrum Akredytacji na wykonywanie szerokopasmowych pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, a pracownicy realizujący pomiary PEM odbyli z wynikiem pozytywnym badania biegłości w tym zakresie. Nie zapewniono natomiast szkoleń z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTk (w tym metodyki ich prowadzenia) pracownikom Działu Inspekcji wykonującym zadania kontrolne, w tym kontrole wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników tych instalacji na podstawie art. 122a ust. 2 Poś. Posiadane przez WIOŚ mierniki szerokopasmowe PEM umożliwiały uzyskanie wyniku chwilowego natężenia PEM w ramach pomiarów weryfikujących (interwencyjnych) i pomiarów monitoringowych. Nie pozwalały zaś na identyfikację źródeł PEM, a także zastosowanie poprawek, umożliwiających uwzględnienie w wynikach pomiarów parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. WIOŚ nie posiadał aktualnej i usystematyzowanej wiedzy na temat liczby, lokalizacji oraz mocy emisyjnych SBTk znajdujących się na obszarze województwa. Przepisy Poś nie obligowały bowiem użytkowników SBTk do przekazywania wojewódzkim inspektorom ochrony środowiska podstawowych danych na temat lokalizacji i parametrów SBTk, w tym także na temat zaprzestania eksploatacji instalacji.

²³ Pomiary środowiskowe są realizowane w otoczeniu instalacji radiokomunikacyjnych, pracujących w zakresie mikrofalowym (SBTk), których celem jest zbadanie oddziaływania tych instalacji na środowisko. Pomiary takie realizowane są w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.

²⁴ Są to: pomiary monitorujące - związane z okresowym badaniem poziomów pól elektromagnetycznych, regulowane przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. oraz pomiary weryfikujące (interwencyjne/skargowe, na wniosek) - mające na celu zweryfikowanie czy w zgłoszonej lokalizacji występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów natężeń pól elektromagnetycznych. Metodyka realizowania tych ostatnich pomiarów również określona jest w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. jednak z uwagi na fakt, że pomiary te dotyczą wyselekcjonowanej lokalizacji przyjmuje się, iż wykładnią dla nich obowiązującą są wytyczne rozporządzenia dotyczące realizacji pomiarów w Dodatkowych Punktach Pomiarowych.

2.Działalność kontrolna WIOŚ w zakresie przestrzegania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2015-2017, uwzględniając ustalone przez GIOŚ ogólnopolskie cele i cykle kontrolne, WIOŚ zaplanował przeprowadzenie łącznie: 900, 889 i 923 kontroli, wśród których nie zaplanowano ani jednej kontroli w zakresie dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej w otoczeniu SBTK lub dotyczących przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu dokonywania pomiarów PEM w otoczeniu SBTK. Jako przyczynę nieuwzględnienia w planach kontroli powyższego sprawdzenia, Wojewódzki Inspektor wskazał zaliczenie SBTK, w obowiązującym Informatycznym Systemie Kontroli, do najniższej, V kategorii zakładów, dla których WIOŚ nie ma obowiązku planowania kontroli. W rocznym planie kontroli na 2017 r., obejmującym kontrole 923 podmiotów, WIOŚ zaplanował jednak skontrolowanie 132 podmiotów (nieprowadzących SBTK) zaliczonych właśnie do tej najniższej V kategorii zakładów.

(dowód: akta kontroli str. 106-107, 115, 127-309)

W 2017 r., w ramach przekazanych inspektorom wojewódzkim wytycznych do planowania działalności kontrolnej, GIOŚ ujął na liście ogólnopolskich celów kontrolnych kontrole w zakresie poziomów pól elektromagnetycznych oraz kontrole w zakresie analizy badań automonitoringowych (w latach 2015-2016 nie rekomendowano przeprowadzania takich kontroli).

Wyjaśniając przyczyny nieuwzględnienia w działalności WIOŚ w 2017 r. zapisów zawartych w „Ogólnych kierunkach działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020” opracowanych przez GIOŚ, zakładających prowadzenie kontroli instalacji emitujących PEM, Wojewódzki Inspektor podał m.in., że ww. dokument określa kierunki działania w dłuższym okresie czasu, które są precyzowane na kolejne lata w „Wytycznych do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska”. W oparciu o te wytyczne tworzone są plany roczne. Wojewódzki Inspektor wskazał, że do kontroli w zakresie PEM zaplanowano linię wysokiego napięcia, która stanowi przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

(dowód: akta kontroli str. 107, 116)

Kierujący Delegaturą WIOŚ w Kaliszu (jedyna jednostka organizacyjna WIOŚ przeprowadzająca kontrole PEM na terenie całego województwa wielkopolskiego) w wyjaśnieniu podał, że w planie kontroli na 2017 r. ujęto i zrealizowano kontrolę instalacji emitującej PEM, tj. linię wysokiego napięcia w miejscowości Czerwonak, kwalifikowaną jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko.

(dowód: akta kontroli str. 1220, 1224)

2. W latach 2015-2017, po rozpatrzeniu 14 wniosków o interwencję, WIOŚ zrealizował dziewięć²⁵ interwencyjnych kontroli terenowych w zakresie dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK, z tego: w 2015 r. – jedną; w 2016 r. – cztery; w 2017 r. – cztery kontrole, w tym jedną na wniosek organu samorządu terytorialnego. Spośród ww. kontroli, trzy kontrole terenowe (z tego jedną w 2015 r. oraz dwie kontrole w 2017 r.) przeprowadzono z udziałem przedstawiciela użytkownika SBTK, a pięć (cztery w 2016 r. oraz jedną w 2017 r.)

²⁵ W latach 2015-2017 do WIOŚ wpłynęło 14 wniosków o interwencję, których przedmiotem było funkcjonowanie stacji bazowych telefonii komórkowej (SBTK) oraz ich wpływ na zdrowie mieszkańców. W poszczególnych latach objętych kontrolą NIK, liczba tych wniosków wynosiła odpowiednio: trzy, pięć i sześć.

bez udziału takiego podmiotu. W wyniku ww. kontroli terenowych, sporządzono protokoły oraz sprawozdania z przeprowadzonych badań, w których WIOŚ nie stwierdził przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM (tj. przekroczenia wartości dopuszczalnej 7 V/m dla składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego²⁶). Ponadto, w okresie objętym kontrolą NIK, jeden pracownik Delegatury w Kaliszu przeprowadził w 2017 r. 40 kontroli dokumentacyjnych²⁷, których przedmiotem były przesłane przez operatorów telefonii komórkowej wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych emitowanych przez SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 54-58, 85-86, 310-540)

Natężenia PEM stwierdzone przez WIOŚ (szerokopasmowym miernikiem opisanym powyżej) w wyniku ww. interwencyjnych kontroli terenowych w poszczególnych 79 punktach pomiarowych wynosiły od 0,12 V/m do 3,81 V/m. Punkty pomiarowe zlokalizowane były w otoczeniu SBTk oraz w jednym przypadku na balkonie mieszkania. WIOŚ nie prowadził udokumentowanej analizy ryzyka, ukierunkowanej na wybór miejsc narażonych na ponadnormatywne natężenie PEM w otoczeniu SBTk, np. w otoczeniu gęstej zabudowy mieszkaniowej, w sąsiedztwie placówek oświatowych, zlokalizowanych kilku SBTk na jednym obiekcie budowlanym, SBTk w których systematycznie wzmacniano moc nadawczą anten, SBTk wokół których nie wykonywano pomiarów w sąsiednich budynkach. Wojewódzki Inspektor m.in. podał, że „Pomiary kontrolne wykonywane są wyłącznie w ramach kontroli. Nie ma możliwości przeprowadzenia pomiarów bez przeprowadzania kontroli, czy to konkretnego przedsiębiorcy, czy też kontroli terenowej mającej na celu zbadanie stopnia zanieczyszczenia środowiska bez ustalonego podmiotu. W przypadku kontroli interwencyjnych lub wykonywanych na wniosek organów samorządowych celem kontroli jest sprawdzenie zasadności wniosku o interwencję. Wnioski o interwencję podyktowane są głównie obawami o negatywny wpływ tych instalacji na zdrowie. Dlatego celem takiej kontroli jest przede wszystkim sprawdzenie, czy spełnione są wymogi zawarte w art. 121 Poś”.

(dowód: akta kontroli str. 107, 116)

W ramach kontroli dokumentacyjnych nie weryfikowano zgodności przeprowadzenia pomiarów z metodyką określoną w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. Pracownik WIOŚ przeprowadzający ww. 40 kontroli dokumentacyjnych, m.in. podał, że z uwagi na ograniczony czas jaki mógł przeznaczyć na analizę kontrolowanych sprawozdań²⁸, analiza ta ograniczyła się do sprawdzenia, czy wykonawca pomiarów posiada wymaganą akredytację do ich wykonania, czy zostały one wykonane zgodnie z metodyką referencyjną oraz czy przedstawione przez wykonawcę wyniki pomiarów nie były wyższe od poziomów dopuszczalnych. Wszystkie kontrole dokumentacyjne (łącznie 40) zostały wykonane w okresie od 8 września do 6 listopada 2017 r., tj. po przeprowadzeniu opisanego wyżej półgodzinnego tematycznego szkolenia wewnętrznego w dniu 6 września 2017 r. W kontrolach tych m.in. nie sprawdzono, czy pomiary PEM zostały wykonane w miejscu i zakresie określonym w przepisach prawa, tj. pominięto w nich jedno z najważniejszych zagadnień przeprowadzonego tematycznego szkolenia.

(dowód: akta kontroli str. 55, 1128, 1153, 1228)

²⁶ Wartość dopuszczalna 7 V/m została określona w tabeli 2 załącznika Nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów.

²⁷ Kontrole dokumentacyjne w liczbie 40, zostały przeprowadzone tylko w 2017 r. i objęły te kontrole 4,4% sprawozdań spośród ogólnej liczby 913 sprawozdań z wynikami pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej, przesłanych w 2017 r. do WIOŚ przez operatorów telefonii komórkowej.

²⁸ Według tego pracownika „ze względu na olbrzymią liczbę wpływających do WIOŚ sprawozdań z pomiarów (średnio ok. 1000 sztuk rocznie) weryfikacja wszystkich leży poza możliwościami kadrowymi WIOŚ”.

3. W okresie objętym kontrolą NIK, WIOŚ przeprowadził jedną kontrolę (w dniu 15 września 2017 r.) dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM na wniosek²⁹ organu gminy. W toku przeprowadzonej przez WIOŚ kontroli oddziaływania na środowisko [...] ³⁰, Laboratorium WIOŚ w Kaliszu zbadało poziomy pól elektromagnetycznych w otoczeniu tej instalacji. W wyniku tych badań, WIOŚ korzystając z posiadanego uniwersalnego szerokopasmowego miernika natężenia pola elektromagnetycznego, nie stwierdził poziomów pól elektromagnetycznych przekraczających wartość dopuszczalną dla składowej elektrycznej powyżej 7 V/m. Najwyższą wartość (1,21 V/m)³¹ natężenia pól elektromagnetycznych zmierzono podczas pomiaru w punkcie pomiarowym nr 7 oddalonym od SBTK ok. 240m. W sprawozdaniu z badania poziomów pól elektromagnetycznych³² w 10 punktach pomiarowych na terenie Mosiny podano, że te „badania są akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji i mieszczą się w zakresie akredytacji PCA nr AB 199”, oraz że przeprowadzono je zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów. W sprawozdaniu z badań, WIOŚ nie udokumentował wymaganego przytoczonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.: [1] wykonania pomiarów w otoczeniu instalacji SBTK (poprzedzonych udokumentowaną analizą tej instalacji), w punktach i pionach pomiarowych wzdłuż głównych oraz pomocniczych kierunków pomiarowych ustalonych w wyniku prawidłowej analizy otoczenia SBTK (ust. 12 załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia); [2] przeprowadzenia pomiarów PEM w dodatkowych pionach pomiarowych w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie (ust. 13 załącznika nr 2); [3] wykonania pomiarów wymienionych w ust. 13 załącznika nr 2, w dodatkowych pionach pomiarowych, w pomieszczeniach budynków znajdujących się w otoczeniu SBTK: 1) w środku pomieszczenia - na wysokości od 0,3m do 2m nad poziomem podłogi; 2) w płaszczyźnie otworów okiennych znajdujących się od strony źródła pól elektromagnetycznych; 3) w odległości nie mniejszej niż 0,3m od: a) instalacji telefonicznych, b) wyłączonych odbiorników radiowych i telewizyjnych, c) instalacji telewizji kablowych, d) systemów multimedialnych i sieci komputerowych, e) instalacji elektrycznych i innych instalacji wykonanych z metalu (ust. 14 załącznika nr 2).

(dowód: akta kontroli str. 424-457)

²⁹ Wniosek oznaczony OŚ.62201.5.2016 z dnia 25 stycznia 2017 r., wpłynął do Delegatury WIOŚ w Kaliszu w dniu 2 lutego 2017 r. We wniosku burmistrz Gminy Mosina m.in. podał, że powziął informację „dotyczącą zagrożenia ewentualną emisją promieniowania elektromagnetycznego związaną z metalową konstrukcją, na której znajduje się konstrukcja metalowa nie jest objęta żadnym obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego”.

³⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”

³¹ Punkt pomiarowy nr 7 [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy” był zlokalizowany w odległości ok. 240 m od SBTK. W pkt pomiarowym nr 1 [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie położenia SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”, zlokalizowanym w odległości ok. 40 m od stacji bazowej, pomiary wykazały wartość składowej elektrycznej pola = 0,60 V/m. Pomiary przeprowadzone w pkt 6 (zlokalizowany ok. 110 m od stacji bazowej) wykazały poziom pola elektromagnetycznego = 0,70 V/m, a w punkcie nr 4 (oddalony ok. 310 m) poziom ten wyniósł 0,81 V/m. Pomiary przeprowadzono przy pomocy szerokopasmowego miernika [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy urzędu. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy” . Odległości w metrach, pomiędzy stacją bazową, a poszczególnymi lokalizacjami punktów pomiarowych, przyjęto na podstawie danych uzyskanych z aplikacji zamieszczonej tutaj: <http://beta.btsearch.pl/>. Wartości natężenia pól elektromagnetycznych wynikały z badań udokumentowanych przez WIOŚ.

³² Nr 301/LK/17-W

Wyjaśniając przyczyny nieudokumentowania w sprawozdaniu z badań WIOŚ (Nr 301/LK/17-W) w ramach kontroli przeprowadzonej na wniosek Burmistrza Gminy Mosina, pełnego zakresu sprawdzenia dotrzymywania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów, wymaganych przytoczonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r., Wojewódzki Inspektor m.in. podał, że przepisy prawa nie określają zawartości sprawozdań, a ich zawartość jest przedmiotem oceny dokonywanej przez audytorów PCA, którzy uwag w powyższym zakresie nie wnieśli. W okresie objętym kontrolą NIK, obowiązywała w Laboratorium WIOŚ ogólna procedura (PLA-01) określająca nadzór nad dokumentacją i nad zapisami. Procedura ta – jak wyjaśnił Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu – była stosowana w Laboratorium dla każdego komponentu środowiska podlegającego badaniu/kontroli i zawierała obszary wypełniane przez pracowników Laboratorium w zależności od przedmiotu badań. Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu podał, że w przypadku pomiarów PEM sposób i zakres wypełnienia tych obszarów określił Główny Specjalista w Laboratorium (Pan D.M.) opierając się o metodyki pomiarów określone w rozporządzeniach Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. oraz z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych. Kierownik Delegatury wyjaśnił, że audytorzy PCA nie stwierdzili niezgodności dotyczącej formy i treści sprawozdania z wynikami pomiarów PEM. W 2018 r., realizując wskazaną powyżej procedurę PLA-01, w WIOŚ opracowano oddzielny wzór sprawozdania z badań w zakresie PEM.

(dowód: akta kontroli str. 107, 116-117, 1126, 1131, 1135-1152, 1221, 1225-1226, 1269-1270)

Pracownik WIOŚ, który sporządził protokół kontroli nr KAL 212/2017 (zainicjowanej wnioskiem Burmistrza Mosiny) wskazał, że instalacja w miejscowości Mosina nie jest zaliczana do mogących znacząco oddziaływać na środowisko³³ i dlatego dalszych działań w tym zakresie, w ramach kontroli przeprowadzonej na wniosek Burmistrza Mosiny, nie prowadzono.

(dowód: akta kontroli str. 438-452, 1128, 1153-1154)

3.1. W dniu 23 maja 2015 r. WIOŚ otrzymał zawiadomienie Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu (dalej: WPWIS) o stwierdzonym przez pracowników tej Inspekcji przekroczeniu dopuszczalnego natężenia składowej elektrycznej PEM w pobliżu SBTk, zlokalizowanej na budynku mieszkalnym przy ul. „[...]”³⁴ w Poznaniu. Po udostępnieniu WIOŚ okresowych sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku, wytwarzanych przez ww. SBTk, a będących w posiadaniu WPWIS (w dniu 24 lipca 2015 r.) oraz doręczeniu protokołu kontroli³⁵ z udokumentowanym natężeniem składowej pola elektrycznego = 8,53 V/m, WIOŚ skierował w dniu 25 września 2015 r. pismo do Prezydenta Miasta Poznania. W tym piśmie WIOŚ przedstawił pogląd na przyczynę zmierzenia wyższej od dopuszczalnej składowej elektrycznej promieniowania

³³ Według operatora telefonii komórkowej korzystającego z [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy i adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”, pole elektromagnetyczne EIRP wynosiło m.in. 4966,0 [W]; 4963,0 [W] (wg danych ujętych w ww. piśmie operatora telefonii komórkowej [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy” z dnia 27.09.2017 r., które skierował do WIOŚ).

³⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”

³⁵ Protokół nr DN-HR.9012.161.2015 z dnia 5 czerwca 2015 r.

pochodzącego z SBTK w Poznaniu przy ul. „[...]”³⁶. Według WIOŚ zmierzone przekroczenie dopuszczalnego poziomu PEM wystąpiło na bardzo ograniczonym obszarze (tylko w pobliżu anten). WIOŚ wnioskował, aby Prezydent Miasta Poznania rozważył możliwość nałożenia na prowadzącego przedmiotową instalację obowiązku ograniczenia oddziaływania na środowisko oraz wydał decyzję określającą te wymagania. W odpowiedzi (z dnia 11 marca 2016 r.) Kierownik Oddziału w Wydziale Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Poznania m.in. podała, że przyczyną negatywnego oddziaływania PEM pochodzącego z przedmiotowej SBTK mogło być ustawienie jednej z anten, a operator tej stacji niezwłocznie ograniczył to oddziaływanie poprzez wyłączenie urządzeń nadawczych skierowanych na taras widokowy ww. nieruchomości. Na potwierdzenie powyższego, operator SBTK przedłożył Prezydentowi Miasta Poznania sprawozdanie z pomiarów nr 194/2/2016 z dnia 28 stycznia 2016 r., z którego wynikało, że maksymalny poziom PEM zmierzony na tarasie wynosi 4 V/m. W kolejnym sprawozdaniu z pomiarów nr 185/S/2016 z dnia 10 lutego 2016 r. dotyczącym ww. instalacji (przedłożonym Prezydentowi Miasta Poznania) odnotowano zmierzenie maksymalnego promieniowania w wysokości 4,5 V/m. Urząd Miasta Poznania zwrócił się jednocześnie do WIOŚ o przeprowadzenie pomiarów kontrolnych natężenia PEM w celu potwierdzenia spełniania w ww. miejscu dopuszczalnych norm przez operatora. Takich pomiarów WIOŚ nie przeprowadził.

(dowód: akta kontroli str. 1214-1218)

Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu wyjaśniając przyjęty sposób załatwiania sprawy przekazanej przez WPWIS do WIOŚ, m.in. podał, że:

- wyniki badań, które wykazały przekroczenie dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej PEM, nie zostały wykonane przez laboratorium posiadające akredytację w tym zakresie;
- z pomiarów nie sporządzono sprawozdania, a w protokole kontroli (przekazanym WIOŚ) zawarto wyłącznie informację o typie miernika i wyniki pomiarów. Nie podano jakie zastosowano sondy pomiarowe, o jakich parametrach, nie podano warunków w jakich pomiary wykonano, nie wskazano także metodyki pomiarowej;
- ewentualne, stwierdzone przekroczenie występowało tylko w jednym punkcie pomiarowym zlokalizowanym w narożniku tarasu (z zapisu protokołu kontroli nie wynikało czy zachowane zostały wymagane odległości sondy pomiarowej od metalowych elementów), bezpośrednio przy antenach, a dostęp do tego miejsca dla ludności jest bardzo ograniczony.

Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu m.in. podał, że w świetle powyższych wątpliwości, ww. pomiar (8,53 V/m) wskazujący na przekroczenie dopuszczalnej wartości natężenia PEM nie może stanowić dowodu wystarczającego do wszczęcia przez WIOŚ postępowania mającego na celu ograniczenie korzystania ze środowiska przez operatora instalacji. W ocenie Kierownika Delegatury WIOŚ w Kaliszu, realizacja innych zadań uniemożliwiła WIOŚ przeprowadzenie pomiarów kontrolnych ww. instalacji i dlatego otrzymane z WPWIS dokumenty kontroli przekazano Prezydentowi Miasta Poznania jako organowi właściwemu do określenia zakresu korzystania ze środowiska przez operatora tej SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 1214-1219, 1220, 1224-1225, 1229-1268)

³⁶ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]

4. W WIOŚ nie wprowadzono wewnętrznych procedur prowadzenia kontroli w otoczeniu SBTK, regulujących kwestie typowania lokalizacji do kontroli (miejsc do pomiarów kontrolnych PEM), zakresu analizy przedkontrolnej, planowania pomiarów oraz sposobu ich przeprowadzenia. Przyczyną braku tych procedur, według Wojewódzkiego Inspektora, był brak wytycznych GIOŚ w powyższym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 107, 117)

5. Analiza trzech interwencyjnych kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK (zlokalizowanych w gęstej zabudowie mieszkaniowej), przeprowadzonych przez WIOŚ w latach 2015-2017, wykazała że:

– przesłankami podjęcia tych kontroli były skargi mieszkańców zaniepokojonych emisją promieniowania elektromagnetycznego pochodzącego z SBTK, w otoczeniu których osoby te zamieszkiwały. Powyższe kontrole nie zostały przeprowadzone przez WIOŚ z urzędu, jako wynik analiz własnych Inspekcji Ochrony Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 390-399, 469-512)

– WIOŚ nie zawiadamiał użytkowników SBTK o zamiarze podjęcia ww. trzech kontroli³⁷,

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 390-399, 469-512)

– WIOŚ przeprowadził badania³⁸ natężenia pól elektromagnetycznych pochodzących od tych urządzeń telefonii komórkowej, z wykorzystaniem uniwersalnego szerokopasmowego miernika natężenia pola elektromagnetycznego z sondą pomiarową dla częstotliwości od 100kHz do 3GHz, posiadającego ważne świadectwo wzorcowania³⁹. Wykonane przez WIOŚ badania nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK. W wyniku przeprowadzonych badań, WIOŚ udokumentował występowanie PEM w otoczeniu SBTK w następujących zakresach: w Rawiczu od 0,12 V/m do 1,21 V/m (po przeprowadzeniu pomiarów w ośmiu miejscach pomiarowych⁴⁰); w Kaliszu od 0,68 V/m do 3,81 V/m (po przeprowadzeniu pomiarów w pięciu miejscach pomiarowych⁴¹); w Poznaniu od 0,58 V/m do 1,60 V/m (po przeprowadzeniu pomiarów w siedmiu miejscach pomiarowych⁴²).

(dowód: akta kontroli str. 386-389, 396-399, 506-508)

– kontrole te nie zostały poprzedzone analizą wyników pomiarów, przedłożonych wcześniej do WIOŚ przez użytkowników SBTK w ramach obowiązku określonego w art. 122a ust. 2 Poś.

– kontrole te nie zostały poprzedzone analizą dokumentacji technicznej właściwych SBTK, będącą w posiadaniu jej użytkowników, zmierzającą do optymalnego wyboru punktów pomiarowych. Z powyższej dokumentacji WIOŚ nie wynikał też sposób doboru punktów pomiarowych.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 390-399, 469-512)

³⁷ Kontroli SBTK w Rawiczu przeprowadzonej w dniu 23 maja 2016 r.; kontroli SBTK w Kaliszu przeprowadzonej w dniu 23 września 2016 r. oraz kontroli SBTK w Poznaniu przeprowadzonej w dniu 15 września 2017 r.

³⁸ Badanie natężenia pola elektromagnetycznego w Rawiczu udokumentowano w sprawozdaniu z badań nr 180/LK/16-W, w Kaliszu w sprawozdaniu z badań nr 319/LK/16-W, a w Poznaniu w sprawozdaniu z badań nr 303/LK/17-W.

³⁹ Dla kontroli przeprowadzonej w Rawiczu i Kaliszu (odpowiednio: 23 maja 2016 r. i 23 września 2016 r.) urządzenie posiadało świadectwo wzorcowania nr LWiMP/W/218/15 z dnia 9 października 2015 r., a dla kontroli przeprowadzonej w Poznaniu (w dniu 15 września 2017 r.) świadectwo wzorcowania nr LWiMP/W/025/15 sporządzono w dniu 20 lutego 2017 r.

⁴⁰ Według danych sprawozdania z badań nr 180/LK/16-W.

⁴¹ Według danych sprawozdania z badań nr 319/LK/16-W.

⁴² Według danych sprawozdania z badań nr 303/LK/17-W.

5.1. W sprawozdaniach z badania natężenia promieniowania elektromagnetycznego sporządzonych w związku z trzema ww. interwencyjnymi kontrolami dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK zlokalizowanych w gęstej zabudowie mieszkaniowej, podano, że:

- przeprowadzono je zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów;
- badania przeprowadzono w warunkach atmosferycznych określonych w ust. 4 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.;
- nie zawarto w nich adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko;

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

- nie zawarto adnotacji o przeprowadzeniu pomiarów w sposób umożliwiający:
1) wyznaczenie miejsc występowania pól elektromagnetycznych o poziomach dopuszczalnych; 2) wyznaczenie granic obszarów ograniczonego użytkowania;

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

- nie udokumentowano (za wyjątkiem pomiaru na balkonie w Poznaniu) przeprowadzonych pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na balkonach budynków mieszkalnych. W Rawiczu nie przeprowadzono takich pomiarów. WIOŚ, w związku z ww. kontrolami (w Rawiczu, Kaliszu i Poznaniu), nie przeprowadził też pomiarów w dodatkowych pionach pomiarowych w budynkach mieszkalnych (w mieszkaniach), w których mogą przebywać ludzie, o których mowa w przepisie ust. 13 i 14 zał. Nr 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

W dokumentacji pomiarowej trzech ww. kontroli dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK zlokalizowanych w gęstej zabudowie mieszkaniowej, nie zamieszczono danych o przeprowadzonych przez WIOŚ obliczeniach, które wskazałyby miejsca przeprowadzenia badań natężenia pola magnetycznego, gdzie wcześniej⁴³ stwierdzono występowanie pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

⁴³ Przykładowo, w załączonym do sprawozdania zestawieniu wyników pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego w otoczeniu SBTK (por. pkt 5. niniejszego wystąpienia), m.in. udokumentowano następujące wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego: 5,0 V/m (wewnątrz budynku [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922, ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu prywatnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej – V kondygnacja, kuchnia w otwartym oknie, na wysokości pionu pomiarowego 2,0m); 4,4 V/m (wewnątrz budynku [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922, ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu prywatnego. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej – V kondygnacja, kuchnia w otwartym oknie, na wysokości pionu pomiarowego 1,6m). W sprawozdaniu z badań (nr 303/LK/17-W) przeprowadzonych w dniu 15 września 2017 r. przez Laboratorium WIOŚ w Kaliszu, nie udokumentowano wykonania przez WIOŚ pomiarów w miejscach, w których Laboratorium, działające z upoważnienia operatora telefonii komórkowej [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy, udokumentowało występowanie promieniowania elektromagnetycznego przekraczającego wartość 4 V/m.

Wojewódzki Inspektor m.in. podał, że WIOŚ nie wykonuje pomiarów wewnątrz mieszkań. Kompetencje w tym zakresie posiadają organy Inspekcji Sanitarnej. Stanowisko takie w przypadku interwencji w Rawiczu wyraził GIOŚ, przekazując wniosek mieszkanki Rawicza w tej części Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Poznaniu. Pismo to przyjęto jako wytyczne do stosowania w analogicznych sprawach.

(dowód: akta kontroli str. 108, 120)

Zgodnie z ustaleniami kontroli NIK, GIOŚ przekazał sprawę interwencji w Rawiczu do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (pismo GIOŚ z 14 marca 2018 r. DliO-0705/39/2017/eg,rk) ponieważ, jak podano w przytoczonym piśmie (ww. stanowisku), cyt. „Inspekcja Ochrony Środowiska nie jest organem właściwym do stwierdzenia, czy instalacje niepowodujące naruszeń standardów środowiska mogą negatywnie wpływać na zdrowie ludzi i nie może wyjaśnić kwestii odczuwania przez skarżącą skutków istnienia źródeł pól elektromagnetycznych jak w przedmiotowej sprawie SBTk w Rawiczu. W związku z tym, że w treści skargi poruszono zagadnienia z zakresu negatywnego oddziaływania na zdrowie ludzkie, a organem realizującym zagadnienia z zakresu zdrowia publicznego jest Państwowa Inspekcja Sanitarna, GIOŚ przekazał wniosek do właściwego miejscowo Inspektora Sanitarnego. Inspekcja Ochrony Środowiska w ramach podejmowanych interwencji wykonuje pomiary w budynkach mieszkalnych oraz na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie, zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. Pomiary takie wykonuje się m. in. w pomieszczeniach budynków (w środku pomieszczenia, w płaszczyźnie otworów okiennych znajdujących się od strony źródła pól elektromagnetycznych, wyłączonych źródeł pola elektromagnetycznego wewnątrz pomieszczeń) znajdujących się w otoczeniu SBTk”.

W wyjaśnieniu, p.o. Wojewódzkiego Inspektora podała, że stanowisko GIOŚ (który kieruje działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska - m.in. wydaje zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ) w sprawie wniosku mieszkanki Rawicza, uznano za wytyczną.

(dowód: akta kontroli str. 370-372, 1333, 1334-1335)

Dokumentację dwóch pomiarów interwencyjnych WIOŚ poddano ocenie powołanych przez NIK biegłych. Określonym przez WIOŚ celem pierwszego z pomiarów były „pomiary poziomu pól elektromagnetycznych w ośmiu punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie miasta Rawicza”, zaś celem drugiego „sprawdzenie spełnienia wymagań ochrony środowiska przed polem elektromagnetycznym”. Biegli stwierdzili, że oba analizowane pomiary miały charakter interwencyjny, jednak wyciągnięto na ich podstawie nieuprawnione wnioski. W protokołach kontroli stwierdzono brak występowania w środowisku niedozwolonych wartości PEM i powołano się na metodę badawczą określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., choć w obu przypadkach metodyka ta zrealizowana została fragmentarycznie. Nie ma podstaw do kwestionowania poprawności samych pomiarów w określonych punktach, jak i ich wyników. Jednak wybór pionów pomiarowych, brak w pierwszej interwencji identyfikacji źródeł PEM oraz brak ustalenia warunków pracy z operatorem podważają podstawy metodyki określonej w ww. rozporządzeniu. W drugim zaś uzyskano od operatora informację o „standardowych” warunkach, co nie jest rodzajem pracy, przy którym występują największe natężenia PEM. Pod względem dokumentacji metrologicznej oba dokumenty zredagowane są przejrzyście, zawarto

wszystkie niezbędne dane dotyczące użytej aparatury, jej świadectw wzorcowania, zakresów pomiarowych, zamieszczono oszacowania niepewności każdego z wykonanych pomiarów. Miejsca pomiarów dobrze udokumentowano. Problemem w obu przypadkach jest wybór pionów pomiarowych, a przede wszystkim ich liczba. W związku z tym – w ocenie biegłych – na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach, nie jest możliwe stwierdzenie, czy dotrzymane są dopuszczalne poziomy PEM. Główne przemawiające za tym argumenty to:

- brak analiz i odniesień do dokumentów opisujących obszary potencjalnego występowania pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do dopuszczalnych oraz rozkładu przestrzennego tych pól;
- brak pełnej identyfikacji źródeł PEM;
- odpowiedzialne stwierdzenie braku przekroczenia norm środowiskowych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., przez akredytowane laboratorium wymaga poprawnej metodyki – przede wszystkim właściwego wyboru głównych i pomocniczych pionów pomiarowych oraz dodatkowych punktów pomiarowych. Prawie wszystkie pomiary wykonano w miejscach ogólnie dostępnych na poziomie gruntu (tylko jeden pomiar wykonano na balkonie).

W odniesieniu do drugiego z pomiarów biegli wskazali, iż z dokumentacji wynika, że kontrolą objęto konkretną SBTk, a zatem wobec powoływania się w sprawozdaniu na metodykę określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., konieczne było jej pełne dotrzymanie. Biegli stwierdzili przy tym, iż niezrozumiałą jest brak pomiarów kontrolnych w miejscach, w których wcześniej laboratorium badawcze działające na zlecenie operatora, stwierdziło podwyższone wartości PEM (5 V/m w pokoju pod antenami jednego z mieszkań, 4,4 V/m w oknie innego mieszkania, czy 4 V/m na terenie jednej z posesji), szczególnie że WIOŚ był w posiadaniu tego sprawozdania.

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 480-483, 1281-1289, 1321-1330)

6. WIOŚ nie weryfikował⁴⁴ i nie wykorzystywał w swojej działalności kontrolnej danych zawartych w wynikach pomiarów PEM, przedkładanych w latach 2015-2017 przez operatorów telefonii komórkowej w ramach realizacji obowiązku wynikającego z art. 122a ust. 2 Poś. Pracownik WIOŚ, nie stwierdził nieprawidłowości w skontrolowanych w 2017 r. 40 sprawozdaniach z pomiarów pól elektromagnetycznych, przedłożonych przez operatorów telefonii komórkowej.

(dowód: akta kontroli str. 55, 57-58)

6.1. W okresie objętym kontrolą NIK, do WIOŚ wpłynęło łącznie 3.348 sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk, z tego: 919 sprawozdań w 2015 r., 1.516 w 2016 r. oraz 913 sprawozdań w 2017 r. (na dzień 31 grudnia). Prowadzona przez jednego pracownika WIOŚ ewidencja sprawozdań pomiarowych, zawierała: liczbę porządkową; delegaturę WIOŚ oraz nazwę powiatu, gminy i miejscowości a także adresy na terenie których funkcjonowała stacja SBTk; nazwę użytkownika tej stacji; moc/moce promieniowania; wysokość stacji nadawczej oraz jej numer.

(dowód: akta kontroli str. 87-91)

Wpływające do WIOŚ dane dotyczące SBTk były umieszczane na wewnętrznym serwerze WIOŚ, a sprawozdania rejestrowano w formie elektronicznej w sposób pozwalający pracownikom WIOŚ na swobodny do nich dostęp, niezależnie od miejsca pracy. W WIOŚ nie obowiązywały (ponieważ nie były określone ani przez

⁴⁴ Za wyjątkiem 40 sprawozdań w 2017 r. zbadanych w trybie kontroli dokumentacyjnej.

WIOŚ ani przez GIOŚ) pisemne zasady prowadzenia ewidencji sprawozdań pomiarowych.

(dowód: akta kontroli str. 108, 121, 1221, 1226)

6.2. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b) uIOŚ, do zadań IOŚ należy m.in. kontrola podmiotów korzystających ze środowiska dotycząca przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska. Stąd, wyniki pomiarów przedkładane przez użytkowników SBTk powinny być weryfikowane w szczególności w zakresie dotrzymania wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. (metodyka sprawdzania dopuszczalnych poziomów PEM). „Informatycznemu Systemowi Kontroli”, wprowadzonemu przez GIOŚ od 1 stycznia 2016 r. obejmującemu także kontrole automonitoringowe podlegają m.in. wyniki pomiarów poziomu PEM w środowisku. Sprawdzeniu podlega przede wszystkim, czy: dotrzymywane są dopuszczalne wielkości emisji, pomiary zostały wykonane w miejscu i zakresie określonym w przepisach prawa, badania zostały wykonane przez akredytowane laboratorium zgodnie z metodykami referencyjnymi, wyniki nie nasuwają zastrzeżeń, pomiary zostały wykonane terminowo, wyniki pomiarów zostały przekazane terminowo do WIOŚ, sposób prezentacji pomiarów jest zgodny z obowiązującymi wzorami i przepisami. W piśmie z dnia 23 września 2016 r. nr DliO/070/98/2016/km, skierowanym do wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, Zastępca GIOŚ przypomniał, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 uIOŚ, jednym z zadań IOŚ jest kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska. Dlatego polecił bieżące wypełnianie obowiązku weryfikacji przekazywanych WIOŚ pomiarów automonitoringowych PEM. W przedmiotowym piśmie Zastępca GIOŚ wskazał, że pomiary automonitoringowe PEM przekazywane do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska przez podmioty korzystające ze środowiska mogą być prowadzone nieprawidłowo, a ich wyniki mogą być obciążone licznymi błędami.

W latach 2015-2016 dostarczane przez operatorów telefonii komórkowej do WIOŚ wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych dla SBTk, nie były weryfikowane (nie były przedmiotem tzw. kontroli dokumentacyjnych). Wszystkie 40 kontroli dokumentacyjnych wyników pomiarów, przeprowadzono w 2017 r., przy czym:

- w ramach 40 kontroli dokumentacyjnych przeprowadzonych przez WIOŚ w 2017 r. sprawdzono, czy wykonawca pomiarów posiada wymaganą akredytację, czy zostały wykonane zgodnie z metodyką referencyjną oraz czy przedstawione przez wykonawcę wyniki pomiarów nie są wyższe od poziomów dopuszczalnych;
- w ramach tych kontroli nie weryfikowano zgodności przeprowadzenia pomiarów z metodyką określoną w zał. nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. Pracownik wykonujący te kontrole wyjaśnił, że dokonany przez niego zapis w adnotacjach o wykonaniu kontrolowanych pomiarów zgodnie z metodyką zawartą w ww. rozporządzeniu oznaczał wyłącznie, że pomiarów dokonano w oparciu o ww. metodykę, a nie inną;

(dowód: akta kontroli str. 55, 58, 917-958, 1128-1129, 1153-1155)

- WIOŚ nie stwierdził żadnych nieprawidłowości i nie formułował zastrzeżeń, co do przedstawionych wyników pomiarów. Analiza czterech adnotacji pracownika WIOŚ z kontroli dokumentacyjnych wykazała, że zawarto w nich zapisy, iż przedstawione pomiary PEM wykonano zgodnie z metodyką referencyjną oraz, że nie stwierdzono występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku;

- w latach 2015-2017 nie wystąpił przypadek skierowania przez WIOŚ do PCA wniosku o zbadanie prawidłowości dokonania pomiarów wykonanych na podstawie art. 122a ust. 1 Poś.

(dowód: akta kontroli str. 55, 1221, 1226)

Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w otoczeniu SBTk, przedkładane WIOŚ w latach 2015-2017 przez użytkowników SBTk, za wyjątkiem kontroli 40 sprawozdań z pomiarami PEM w 2017 r., nie były poddawane bieżącej i udokumentowanej analizie w zakresie dotrzymania wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. Spośród 40 skontrolowanych przez WIOŚ sprawozdań, szczegółową analizą w toku kontroli NIK, objęto cztery adnotacje z kontroli dokumentacyjnej (tj. 10%) obejmującej badania automonitoringowe przeprowadzone w celu „oceny dotrzymywania wielkości dopuszczalnych oraz spełnienia wymagań”. W czterech adnotacjach⁴⁵, przeprowadzający kontrole dokumentacyjne pracownik WIOŚ zapisał, że przedstawione w sprawozdaniach pomiary pól elektromagnetycznych dla stacji bazowych telefonii komórkowej wykonano zgodnie z metodyką referencyjną oraz, że nie stwierdzono występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W czterech sprawozdaniach⁴⁶ objętych przez pracownika WIOŚ analizą, sporządzające je akredytowane Laboratoria podały, że badania dotyczące kontroli zachowania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, przeprowadziły przy pomocy szerokopasmowych mierników natężenia pola elektromagnetycznego, w warunkach pogodowych odpowiadających wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. W ww. sprawozdaniach, nie zawarto adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 zał. Nr 2 do ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.). Pomiary

⁴⁵ Oznaczonych numerami: KAL D172/2017 z dnia 27 października 2017 r. (dotyczy kontroli dokumentacyjnej sprawozdania z pomiarów pól elektromagnetycznych dla stacji bazowej telefonii komórkowej [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora i adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”]; KAL D130/2017 z dnia 10 października 2017 r. (dotyczy kontroli dokumentacyjnej sprawozdania z pomiarów pól elektromagnetycznych dla stacji bazowej telefonii komórkowej [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora i adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”]; KAL D127/2017 z dnia 8 września 2017 r. (dotyczy kontroli dokumentacyjnej sprawozdania z pomiarów pól elektromagnetycznych dla stacji bazowej telefonii komórkowej [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora i adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”]; KAL D121/2017 z dnia 2 października 2017 r. (dotyczy kontroli dokumentacyjnej sprawozdania z pomiarów pól elektromagnetycznych dla stacji bazowej telefonii komórkowej [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy operatora i adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”].

⁴⁶ Sprawozdanie nr 4/310/OS/2016 dotyczące pomiaru dla stacji bazowej telefonii komórkowej w Kaliszu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”]; sprawozdanie nr 804/S/2017 dla stacji bazowej w Poznaniu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy”].

przeprowadzano m.in. w budynkach mieszkalnych, w pomieszczeniach mieszkalnych, przed drzwiami do mieszkań, a także w otwartych oknach klatki schodowej, na balkonach, w otwartych oknach pokoju.

(dowód: akta kontroli str. 55, 917-958, 1127, 1134)

Wojewódzki Inspektor podał, że w WIOŚ nie wprowadzono odrębnych zasad postępowania z napływającymi wynikami pomiarów promieniowania elektromagnetycznego. Ocena wyników pomiarów, do których zobowiązane są podmioty eksploatujące SBTK, dokonywana jest w ramach kontroli dokumentacyjnych automonitoringowych. Dokumentem potwierdzającym wykonanie czynności kontrolnych jest adnotacja sporządzona w systemie informatycznym ISK. Weryfikowaniem otrzymywanych pomiarów pól elektromagnetycznych w otoczeniu SBTK, przedkładanych WIOŚ w latach 2015-2017 przez użytkowników SBTK, zajmował się jeden pracownik WIOŚ Delegatury w Kaliszu. W objętym kontrolą NIK okresie, WIOŚ nie zakwestionował żadnego z przedłożonych wyników.

(dowód: akta kontroli str. 108-109, 121)

W opinii powołanych przez NIK biegłych żadne z sześciu⁴⁷ sprawozdań z pomiarów PEM, przedłożonych WIOŚ przez użytkowników SBTK w drodze realizacji obowiązku określonego w art. 122a ust. 2 Poś, nie spełnia wymogu zastosowania poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 zał. nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.), ze względu na specyfikę pracy współczesnych systemów radiokomunikacyjnych oraz realizację pomiarów miernikami szerokopasmowymi. Biegli ocenili, że w każdym z analizowanych przypadków nie było możliwe wydanie, zgodnie z przytoczonym rozporządzeniem, jednoznacznej opinii o oddziaływaniu SBTK na środowisko bądź i braku takiego oddziaływania. Jako główne problemy i nieprawidłowości biegli wskazali w szczególności:

- brak udokumentowania analiz i odniesienia do dokumentów opisujących obszary występowania pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do dopuszczalnych oraz rozkładu przestrzennego tych pól, na podstawie których wyznaczone powinny zostać pionowy pomiarowe. Biorąc pod uwagę brak tej dokumentacji oraz niewłaściwe wyznaczanie pionów pomiarowych, istnieje wątpliwość, czy takie analizy były przeprowadzane, tymczasem taki nakaz wynika

⁴⁷ Sprawozdanie nr: SP- 42/542P/16/OS (SBTK - lokalizacja: Poznań, [...., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; Data wykonania pomiarów: 2016.12.15; SP-42/370/16/OS (SBTK - lokalizacja: Poznań, [...., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; Data wykonania pomiarów: 2016.10.11; PEM- 141/11/14/OS (SBTK - lokalizacja: Poznań, [...., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; Data wykonania pomiarów: 2014.11.20; LMPE/479/2015/PLK (SBTK - lokalizacja: Poznań, [...., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; Data wykonania pomiarów: 2016.09.30; 1594/2015/OS (SBTK - lokalizacja: Poznań, [...., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]).

z rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., na które wykonawcy wszystkich sprawozdań się powołują,

- niekompletne udokumentowanie parametrów technicznych SBTk, przede wszystkim kątów nachylenia wiązek (tzw. „tilt”), co nie pozwala na wykorzystanie sprawozdania do analizy rozkładu pól w otoczeniu SBTk,

- niespełnienie wymogu pracy instalacji w najbardziej niekorzystnych dla otoczenia warunkach emisji promieniowania (pomiar w warunkach normalnej eksploatacji, czy też pomiar zrealizowany przy małym ruchu w komórce, nie odzwierciedla rzeczywistego oddziaływania SBTk na środowisko w warunkach jej maksymalnego czy nominalnego obciążenia),

- niewłaściwy dobór głównych pionów pomiarowych, tj. na osiach głównych anten sektorowych, zazwyczaj w lokalizacjach „przyziemnych” – na ścieżkach, drogach, chodnikach, a minimalna (czasem zerowa) liczba takich pionów w budynkach. Całkowity brak pomiarów w budynkach należy zaś uznać za rażące zaniedbanie.

W dwóch przypadkach biegli wskazali na nierealność przeprowadzenia pomiarów w otoczeniu SBTk w czasie podanym w sprawozdaniach (w jednym przypadku w sprawozdaniu podano, że pomiary w 67 pionach wykonano w 40 minut, w kolejnym: w 24 pionach w 30 minut).

(dowód: akta kontroli str. 1318-1320)

6.2.1 Szczegółowe badanie pięciu lokalizacji SBTk⁴⁸ w Poznaniu, w otoczeniu których znajdowały się miejsca przebywania ludzi (tj. zabudowa mieszkaniowa, komercyjna, obiekty oświatowe, obiekty administracji publicznej) wykazało że:

- w latach 2015-2017 WIOŚ otrzymał od użytkowników tych SBTk łącznie 11 sprawozdań z pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku,
- operatorzy/użytkownicy wytypowanych powyżej SBTk przekazali WIOŚ wyniki pomiarów PEM w formie pełnych sprawozdań pomiarowych⁴⁹, sporządzonych przez laboratoria badawcze,
- udokumentowane w 11 sprawozdaniach pomiary natężenia pól elektromagnetycznych pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej, przeprowadzono przy pomocy mierników szerokopasmowych,
- cztery sprawozdania z badania pól elektromagnetycznych (po dwa sprawozdania dla dwóch różnych operatorów), spośród 11 losowo dobranych, zostały sporządzone dla tej samej SBTk (zlokalizowanej na dachu budynku mieszkalnego - wieżowca w Poznaniu),
- w siedmiu sprawozdaniach, w przypadku gdy dotyczyły tej samej lokalizacji SBTk, udokumentowano występowanie pól elektromagnetycznych wyemitowanych z umieszczonych na nich urządzeń także innych operatorów,
- laboratoria działające na rzecz operatorów telefonii komórkowej, wykazały w doręczonych WIOŚ ww. sprawozdaniach⁵⁰ z pomiarów, wykonanych dla celów ochrony środowiska, natężenia PEM przewyższające 5 V/m,

⁴⁸ Wytypowano obiekty w Poznaniu przy ulicy: [„...”. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresów SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy].

⁴⁹ Sprawozdania pomiarowe zawierały w szczególności: nazwę laboratorium, numer akredytacji PCA, adres SBTk, datę wykonania pomiarów, parametry systemów antenowych SBTk (w tym m.in. liczbę anten oraz ich azymuty), warunki pogodowe podczas przeprowadzania pomiarów, parametry miernika PEM (m.in. producent, typ, data ważności wzorcowania), oszacowanie niepewności pomiarów, wyniki pomiarów w formie tabelarycznej (opis miejsca pomiaru, wartość zmierzona PEM, wysokość pomiarowa, uwagi), mapkę obrazującą lokalizację punktów pomiarowych z uwzględnieniem lokalizacji SBTk i azymutów (kierunków promieniowania) oraz interpretację wyników pomiarów.

⁵⁰ Natężenie przewyższające 5V/m wykazano w sprawozdaniach: nr SP-42/542P/16/OS z dnia 15.12.2016 r. SBTk w Poznaniu [„...”. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie

- laboratoria badawcze, wykonujące pomiary PEM, posiadały w dacie sporządzenia tych sprawozdań aktualne akredytacje⁵¹ na wykonywanie pomiarów PEM na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.,
- w jedenastu sprawozdaniach pomiarowych dotyczących ww. pięciu lokalizacji SBTk nie podano, że pomiary przeprowadzono także w tych miejscach, w których na podstawie uprzednio przeprowadzonych obliczeń stwierdzono występowanie pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych. Stwierdzono przy tym, że zgodnie z metodologią określoną w ust. 5 załącznika nr 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r., w przypadku jednej z lokalizacji, dla której dwukrotnie przeprowadzono pomiary dokonano badań występowania pól elektromagnetycznych w miejscu gdzie stwierdzono uprzednio poziomy zbliżone do poziomów dopuszczalnych. W dniu 17 lutego 2016 r. w ramach pomiarów w budynku wielorodzinnym w Poznaniu, na balkonie jednego z mieszkań wykazano natężenie⁵² PEM równe 5,5 V/m (na wysokości pomiarowej 1,8 m). To samo Laboratorium, przeprowadziło 19 lipca 2017 r. pomiary stwierdzając na balkonie tego samego mieszkania natężenie⁵³ PEM równe 5,6 V/m (na wysokości pomiarowej 2,0 m),
- w 11 sprawozdaniach nie zamieszczono adnotacji o tym, że w przeprowadzonych pomiarach pól elektromagnetycznych uwzględniono poprawki pomiarowe (nie podano konkretnych wartości tych poprawek), które umożliwiały uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (zgodnie z ust. 6 załącznika nr 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.),

(dowód: akta kontroli str. 541-616, 797-865, 866-916)

WIOŚ nie przeprowadzał badań natężenia PEM w miejscach, w których akredytowane Laboratoria działające na rzecz operatorów telefonii komórkowej wykazały w doręczonych WIOŚ sprawozdaniach z pomiarów pól elektromagnetycznych, wykonanych dla celów ochrony środowiska natężenia PEM przewyższające 5 V/m. Wojewódzki Inspektor podał, że WIOŚ realizując zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie pomiarów wykonywanych przez operatorów SBTk nie wykonuje

przedsiębiorcy]; nr 1172/S/2015 z dnia 17.02.2016 r., SBTk w Poznaniu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; nr SP-42/456P/16/OS z dnia 28.10.2016 r., SBTk w Poznaniu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; nr SP-42/203/17/OS z dnia 4.07.2017 r., SBTk w Poznaniu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]; nr PEM-15/07/14/OS z dnia 14.07.2014 r., SBTk w Kaliszu [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”.

⁵¹ Według danych zamieszczonych tutaj: <https://www.pca.gov.pl/akredytowane-podmioty/akredytacje-aktywne/laboratoria-badawcze/>

⁵² Pomiaru dokonano szerokopasmowym miernikiem [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy urzędnika. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”.

⁵³ Pomiaru dokonano szerokopasmowym miernikiem [„... Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie nazwy urzędnika. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”.

własnych pomiarów, ale analizuje wyniki przedstawione przez tych operatorów pod względem zakresu, częstotliwości i sposobu ich prowadzenia oraz wpływu wielkości emisji na stan środowiska. Jeżeli wyniki nie wykazują przekroczenia poziomu dopuszczalnego 7 V/m nie jest zobowiązany do dalszych działań. Wszystkie wskazane wartości PEM były niższe od wartości dopuszczalnej.

(dowód: akta kontroli str. 1127, 1133)

Poziomy natężenia PEM zawarte w wynikach ww. pomiarów objętych kontrolą NIK wynosiły od 0,12 V/m do 3,81 V/m, a w zbadanych dodatkowo 26 sprawozdaniach⁵⁴, od 0,40 V/m do 5,8 V/m, przy niepewności pomiarowej wynoszącej od 0,08 V/m do +/- 2,09 V/m. Wszystkie wartości, w tym przekraczające 5,5 V/m, zostały stwierdzone (miernikiem szerokopasmowym) na balkonach i w oknach lokali mieszkalnych.

(dowód: akta kontroli str. 541-916, 1158-1174, 1275-1278)

6.2.2. WIOŚ nie weryfikował rzetelności wywiązywania się użytkowników SBTK z obowiązku przedłożenia sprawozdań pomiarowych PEM w otoczeniu SBTK. Jako przyczynę braku ww. weryfikacji, Wojewódzki Inspektor podał brak możliwości takiej weryfikacji, przytaczając prawne podstawy nakładające na użytkowników SBTK obowiązek doręczenia WIOŚ wyników pomiarów PEM. Weryfikacja przez WIOŚ tego obowiązku była możliwa tylko w przypadku uzyskania informacji o jednym z dwóch zdarzeń określonych w art. 122a ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy Poś (rozpoczęcie użytkowania instalacji lub urządzenia oraz zmiana warunków ich pracy).

(dowód: akta kontroli str. 1127, 1134)

7. W latach 2015-2017 do WIOŚ wpłynęło 14 wniosków o interwencję (skarg osób zamieszkujących w otoczeniu SBTK), z których 13 dotyczyło funkcjonowania i lokalizacji SBTK, a jeden wniosek dotyczył radiowo-telewizyjnego centrum nadawczego. Z ogólnej liczby 14 wniosków, trzy wnioski wpłynęły w 2015 r. (jeden wniosek⁵⁵ rozpatrywała Delegatura WIOŚ w Pile), pięć wniosków wpłynęło w 2016 r. (jeden wniosek⁵⁶ załatwiała pilska Delegatura WIOŚ) oraz sześć wniosków w 2017 r. W wyniku rozpatrzenia wniosków o interwencję, WIOŚ przeprowadził osiem kontroli terenowych, z których: trzy – jako odpowiadające uwzględnionemu wcześniej kryterium dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK zlokalizowanych w gęstej zabudowie mieszkaniowej opisano w pkt. 5 i 5.1. niniejszego wystąpienia; jedna kontrola interwencyjna z wniosku organu gminy opisana została w pkt. 3 wystąpienia. Pozostałe cztery kontrole terenowe, z wykorzystaniem szerokopasmowego miernika, przeprowadzono: w 2015 r. w Mikstacie, w 2016 r. w Cekowie, w 2017 r. w Ostrzeszowie i w Kiekrzu.

(dowód: akta kontroli str. 310-540)

Laboratorium WIOŚ w Kaliszu przeprowadziło w dniu 6 listopada 2015 r., za zgodą zleceniodawcy, nieakredytowane (ponieważ wilgotność względna wynosiła 86,7% i była wyższa od dopuszczalnej o 11,7%) pomiary natężenia pól

⁵⁴ Numery zbadanych dodatkowo 26 sprawozdań dotyczących PEM emitowanego ze stacji SBTK: [...], Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTK. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]. W każdym zbadanym sprawozdaniu przeprowadzający pomiary zapisali, że w pomiarach kontrolnych zastosowano metodę określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r.. W żadnym zbadanym sprawozdaniu przeprowadzający pomiary nie udokumentowali, że dokonano pomiarów w miejscach, w których wcześniej stwierdzono poziomy PEM bliski dopuszczalnym. Tylko w 32% zbadanych sprawozdań udokumentowano przeprowadzenie pomiarów na balkonach, tarasach, w pokojach (miejscach, w których mogą przebywać ludzie).

⁵⁵ Dotyczący lokalizacji SBTK.

⁵⁶ Dotyczący lokalizacji SBTK oraz zgodności tej lokalizacji z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

elektromagnetycznych w 15 punktach otaczających . „[...]”⁵⁷ . Z wynikami tych pomiarów (uzyskano natężenie PEM od 0,70 V/m do 1,69 V/m) w dniu 2 grudnia 2015 r. WIOŚ zapoznał stowarzyszenie ekologiczne, które w dniu 29 stycznia 2015 r. wystąpiło o przeprowadzenie kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 317-342)

Realizując wniosek mieszkańców „[...]”⁵⁸, Laboratorium WIOŚ w Kaliszu przeprowadziło w dniu 23 września 2016 r. badania natężenia pól elektromagnetycznych w otoczeniu SBTk w 10 punktach pomiarowych. W wyniku tych pomiarów WIOŚ stwierdził, że badane natężenia PEM wyniosły od 0,20 V/m do 0,50 V/m, o czym w dniu 29 września 2016 r. poinformowano organ gminy.

(dowód: akta kontroli str. 400-413)

Odpowiadając na wniosek „[...]”⁵⁹ z dnia 1 marca 2017 r., Laboratorium WIOŚ w Kaliszu przeprowadziło w dniu 13 kwietnia 2017 r. badania natężenia pól elektromagnetycznych w otoczeniu SBTk w 20 punktach pomiarowych. W wyniku tych pomiarów WIOŚ stwierdził, że badane natężenia PEM wyniosły od 0,40 V/m do 1,2 V/m, o czym w dniu 16 maja 2017 r. poinformowano wnioskodawcę.

(dowód: akta kontroli str. 458-468)

Kontrolę SBTk „[...]”⁶⁰ WIOŚ przeprowadził w dniu 15 września 2017 r., w ramach realizacji wniosku jednego mieszkańca ww. miejscowości, powodowanego obawami o wpływ zmodernizowanej instalacji SBTk na stan zdrowia. W wyniku pięciu pomiarów w otoczeniu SBTk, WIOŚ stwierdził, że badane natężenia PEM wyniosły od 0,51 V/m do 0,72 V/m i że nie stwierdzono naruszeń w zakresie objętym kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 513-531)

W przekazanych podmiotom inicjującym kontrole interwencyjne informacjach o zrealizowanych pomiarach natężenia pól elektromagnetycznych WIOŚ podkreślał, że te pomiary nie wykazały występowania w środowisku poziomów pól elektromagnetycznych wyższych od dopuszczalnych, a wobec stwierdzenia dotrzymywania standardów środowiska, WIOŚ nie miał podstaw do wszczęcia wobec podmiotów eksploatujących instalacje jakiegokolwiek postępowania, które zmierzałoby do ograniczenia funkcjonowania instalacji.

(dowód: akta kontroli str. 310-540)

8. W latach 2015-2017 WIOŚ nie uzyskiwał dochodów z tytułu usług zleconych w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 109, 122)

9. W okresie objętym kontrolą, do WIOŚ nie wpłynęły skargi na działalność pracowników WIOŚ w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 109, 122)

⁵⁷ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]

⁵⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]

⁵⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]

⁶⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]

10. Wojewódzki Inspektor zgłaszał corocznie GIOŚ problemy kadrowe, które utrudniały pełną realizację zadań inspekcyjnych w zakresie pomiarów promieniowania elektromagnetycznego pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej (co zostało opisane w pkt 3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(dowód: akta kontroli str. 109, 122)

11. W okresie objętym kontrolą, w WIOŚ nie były przeprowadzane wewnętrzne i zewnętrzne kontrole realizacji zadań związanych z kontrolą poziomów PEM oraz wywiązywania się przez operatorów z obowiązków pomiarowych PEM.

(dowód: akta kontroli str. 109, 122)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W objętym kontrolą NIK okresie WIOŚ nie kontrolował wyników pomiarów PEM przedkładanych przez użytkowników SBTk (na podstawie art. 122a ust. 2 Poś) w zakresie ustalonym w „Informatycznym Systemie Kontroli” w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b) uIOŚ, tj. w zakresie dotrzymania wymogów metodyki pomiarów określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. Jedynie 40 kontroli automonitoringowych (na 3.348 wyników, jakie wpłynęły do WIOŚ w latach 2015-2017) ograniczono do sprawdzenia, czy laboratorium badawcze posiada wymaganą akredytację do ich wykonania, czy wyniki pomiarów nie przekraczały wartości dopuszczalnych oraz czy w sprawozdaniu została przywołana właściwa metodyka referencyjna (tj. określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.). Nie obejmowały zaś weryfikacji dotrzymania kluczowych wymogów tej metodyki, a w szczególności zastosowania poprawek pomiarowych umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, poprawności wyznaczenia pionów pomiarowych, uwzględnienia pomiarów w budynkach mieszkalnych, na balkonach, tarasach, na których mogą przebywać ludzie, a także trybu pracy SBTk. Tymczasem, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit b) uIOŚ, do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy m.in. kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska. Z kolei, zgodnie z zapisami pkt 5.3 „Informatycznego Systemu Kontroli”, wprowadzonego do stosowania przez GIOŚ, zakres kontroli dokumentacyjnych automonitoringowych, obejmujących wyniki pomiarów PEM w środowisku, powinien uwzględniać w szczególności sprawdzenie wykonania pomiarów zgodnie z metodyką referencyjną (tj. w przypadku PEM z wymogami określonymi w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.). O konieczności realizacji zadań kontrolnych w ww. zakresie przypominał Zastępca GIOŚ w piśmie z dnia 23 września 2016 r. nr DliO/070/98/2016/km, skierowanym do wszystkich wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. Zgodnie z wyjaśnieniem pracownika odpowiedzialnego za przeprowadzanie ww. kontroli, przyczyną powyższego był ograniczony czas, jaki mógł on przeznaczyć na analizę kontrolowanych sprawozdań. Ze względu na olbrzymią liczbę wpływających do WIOŚ sprawozdań z pomiarów (średnio ok. 1.000 rocznie) weryfikacja wszystkich tych sprawozdań leży poza możliwościami kadrowymi WIOŚ.

Brak kontroli automonitoringowych w zakresie spełnienia przez laboratoria badawcze kluczowych wymogów metodyki określonej w ww. rozporządzeniu skutkowało niepodejmowaniem przez WIOŚ działań w szczególności w przypadkach nieprawidłowego doboru pionów pomiarowych, braku informacji o parametrach

pracy anten, czy nierealności czasu wykonania pomiarów PEM. NIK podkreśla, że pomiary PEM w otoczeniu SBTK zlokalizowanych w gęstej zabudowie wielorodzinnej wykonane jedynie w punktach przyziemnych nie stanowią wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu danej SBTK dotrzymany został dopuszczalny poziom PEM określony w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia. Podstaw takich nie dają również pomiary, w których nie zastosowano poprawek pomiarowych, o których mowa w ust. 6 załącznika nr 2 do ww. rozporządzenia. Zdaniem NIK, istotne zastrzeżenia WIOŚ w zakresie miarodajności wyników pomiarów przedkładanych na podstawie art. 122a ust. 2 Poś powinny stanowić przesłankę do skierowania otrzymanych sprawozdań pomiarowych do weryfikacji przez Polskie Centrum Akredytacji, jak również wykonania własnych pomiarów kontrolnych w danej lokalizacji w ramach wykonania uprawnień kontrolnych określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a) uIOŚ.

Brak uprzedniej analizy wyników pomiarów, przedłożonych wcześniej do WIOŚ przez użytkowników SBTK, skutkowało niepodjęciem przez WIOŚ badań kontrolnych PEM w punktach pomiarowych, w których wcześniej odnotowano znaczące wartości natężenia pola elektromagnetycznego. Było to niezgodne z ust. 5 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r., według którego pomiary przeprowadza się w szczególności w tych miejscach, w których na podstawie uprzednio przeprowadzonych obliczeń stwierdzono występowanie pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 367-389, 390-399, 469-512)

Przykładowo, WIOŚ przeprowadzając kontrolę oddziaływania SBTK w Kaliszu dysponował wynikami pomiarów przeprowadzonymi przez laboratorium działające na zlecenie operatora. Wynikało z nich, że w budynku mieszkalnym oddalonym o ok. 40 m od SBTK stwierdzono pierwotnie wysoki poziom promieniowania elektromagnetycznego. W jednym z mieszkań stwierdzono pierwotnie natężenie zmierzonego pola elektromagnetycznego wynoszące 5,8 V/m, a w innym pomieszczeniu 5,5 V/m (pomiary wykonano na wysokości pionu pomiarowego 2,0 m). Z kolei w sprawozdaniu z badań przeprowadzonych 23 września 2016 r. przez Laboratorium WIOŚ w Kaliszu, stwierdzono przed tym budynkiem natężenie pola elektromagnetycznego o wartości 1,67 V/m (nie podano wysokości pionu pomiarowego tego pomiaru). Laboratorium WIOŚ w Kaliszu nie przeprowadziło pomiarów w tych punktach, w których Laboratorium działające na zlecenie operatora telefonii komórkowej wykazało natężenia PEM rzędu 5,5 V/m.

(dowód: akta kontroli str. 390-399, 789-796)

Wojewódzki Inspektor podał, że WIOŚ nie podejmował prób wyjaśnienia różnic natężenia pól elektromagnetycznych pochodzących od SBTK, pomiędzy wymienionymi powyżej wynikami pomiarów Laboratorium WIOŚ, a wynikami pomiarów wykonywanych przez inne laboratoria na rzecz operatorów eksploatujących stacje bazowe telefonii komórkowej, ponieważ nie było takiej potrzeby, a WIOŚ nie był zobowiązany do wyjaśnienia tych różnic. Według Wojewódzkiego Inspektora, działania Inspektoratu w zakresie pól elektromagnetycznych polegają na stwierdzeniu, czy poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, a więc nie tylko w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowej, są poniżej poziomów dopuszczalnych. Pomiary przeprowadzone podczas kontroli pozwoliły na dokonanie oceny w tym zakresie i stwierdzenie dotrzymywania poziomów dopuszczalnych. Odnosząc się do wykonywania przez WIOŚ pomiarów w innych punktach niż pomiary wykonywane na zlecenie operatorów SBTK, Wojewódzki Inspektor podał, że ponieważ kontrole w trakcie których wykonano powyższe pomiary były kontrolami interwencyjnymi,

to celem wskazanych pomiarów było sprawdzenie poziomów PEM w miejscach, których dotyczyły wnioski o interwencję, a nie weryfikowanie wyników, które WIOŚ otrzymał. Ponadto część pomiarów przedstawionych przez operatorów była wykonywana w pomieszczeniach, w których WIOŚ ich nie wykonuje, a w sprawach tych właściwe są organy sanitarne. W ocenie Inspektora Wojewódzkiego, rozszerzenie pomiarów byłoby uzasadnione tylko w przypadku, gdyby pomiary kontrolne wykazały przekroczenie wartości dopuszczalnej 7 V/m.

(dowód: akta kontroli str. 1126-1127, 1131-1133)

Formułując powyższą nieprawidłowość, NIK uwzględnia ograniczenia kadrowe WIOŚ, o których był informowany GIOŚ, brak w Inspekcji Ochrony Środowiska szczegółowych wytycznych w zakresie sposobu prowadzenia kontroli automonitoringowych (uwzględniających specyfikę PEM w otoczeniu SBTK) i podejmowania działań w przypadku zastrzeżeń do wyników pomiarów, a także brak specjalistycznych szkoleń w tym zakresie dla pracowników WIOŚ.

2. W wyniku pomiarów kontrolnych PEM przeprowadzonych przez WIOŚ w Rawiczu⁶¹ i w Poznaniu⁶² sformułowano ogólne wnioski o niewystępowaniu w środowisku poziomów PEM wyższych od dopuszczalnych, na co nie pozwalał sposób przeprowadzenia pomiarów. W obu przypadkach powołano się na zastosowanie metody pomiarowej określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., podczas gdy:

- w pierwszym przypadku: przeprowadzono pomiary jedynie w ośmiu punktach na terenie miasta Rawicz (liczba punktów była zbyt mała nawet dla badania pojedynczej SBTK), pomiary wykonano w miejscach ogólnie dostępnych, jedynie na poziomie gruntu, nie dokonano identyfikacji źródeł PEM, nie wyznaczono kierunków pomiarowych związanych z najbliższymi źródłami w celu wyznaczenia miejsc szczególnie narażonych na występowanie wysokich natężeń PEM, nie wyznaczono żadnych punktów pomiarowych w budynkach mieszkalnych (na balkonach, tarasach, na których mogą przebywać ludzie),
- w drugim przypadku: przyjęto zbyt małą liczbę pionów pomiarowych, w tym tylko jeden na balkonie, zaś pozostałe na poziomie gruntu, nie zawarto informacji o źródłach PEM i ich parametrach, choć w protokole kontroli wskazano konkretną SBTK, nie przeprowadzono pomiarów kontrolnych w miejscach, w których wcześniej laboratorium działające na zlecenie operatora wskazywało na poziomy PEM zbliżone do dopuszczalnego (4-5 V/m),
- w obu przypadkach, w sprawozdaniach z pomiarów PEM nie zawarto adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 załącznika Nr 2 do ww. rozporządzenia). Nie zawarto też zapisów na temat przyczyn odstąpienia od ich zastosowania.

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

Według Wojewódzkiego Inspektora, brak adnotacji w sprawozdaniach z badań natężenia pól elektromagnetycznych, sporządzonych przez Laboratorium WIOŚ w Kaliszu, wynikał z charakteru ww. kontroli, gdyż: „Powyższe kontrole nie były kontrolami poziomu emisji PEM z poszczególnych źródeł. Pomiary wykonywane przez WIOŚ we wskazanych przypadkach służyły określeniu rzeczywistego (tj. maksymalnego poziomu chwilowego w trakcie pomiarów) poziomu PEM

⁶¹ Nr sprawy KDI.7024.28.2016.sk, sprawozdanie z badań nr 180/LK/16-W.

⁶² Nr sprawy KDI.7024.45.2017.sk, sprawozdanie z badań nr 303/LK/17-W.

w miejscach dostępnych dla ludzi niezależnie od źródła ich pochodzenia, a nie określeniu wielkości emisji z poszczególnych źródeł. Do wykonywania pomiarów emisji z danego źródła zobowiązany jest operator stacji. W związku z powyższym dla tych pomiarów kontrolnych nie miały zastosowania powyższe poprawki”.

(dowód: akta kontroli str. 108, 119)

–nie zawarto adnotacji o przeprowadzeniu pomiarów w sposób umożliwiający:
1) wyznaczenie miejsc występowania pól elektromagnetycznych o poziomach dopuszczalnych; 2) wyznaczenie granic obszarów ograniczonego użytkowania. Było to niezgodne z wymogiem określonym w ust. 7 zał. Nr 2 do przytoczonego rozporządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 387-389, 397-399, 506-508)

Według Wojewódzkiego Inspektora, wynikający z ust. 7 zał. Nr 2 do przytoczonego rozporządzenia obowiązek zawarcia w sprawozdaniach z badań natężenia pól elektromagnetycznych powyższych adnotacji, dotyczy operatorów SBTk, a nie organu Inspekcji Ochrony Środowiska.

(dowód: akta kontroli str. 108, 120)

Wojewódzki Inspektor m.in. podał, że WIOŚ nie wykonuje pomiarów wewnątrz mieszkań. Kompetencje w tym zakresie posiadają organy Inspekcji Sanitarnej. Stanowisko takie w przypadku interwencji w Rawiczu wyraził GIOŚ, przekazując wniosek mieszkanki Rawicza w tej części Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Poznaniu. Pismo to przyjęto jako wytyczne do stosowania w analogicznych sprawach.

(dowód: akta kontroli str. 108, 120)

NIK wskazuje, iż sposób przeprowadzenia ww. pomiarów nie dawał podstaw do sformułowania ogólnego wniosku o dotrzymywaniu standardów jakości środowiska w wybranych przez WIOŚ punktach pomiarowych na terenie miasta Rawicza⁶³ oraz niewystępowaniu poziomów PEM wyższych od dopuszczalnych w otoczeniu SBTk w Poznaniu⁶⁴ na terenach wokół bloku mieszkalnego, gdzie zamieszkiwała osoba wnioskująca o przeprowadzenie kontroli. Takie wnioski mogły zostać sformułowane po przeprowadzeniu pomiarów kontrolnych w sposób w pełni odpowiadający metodyce pomiarowej określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.

3. Pomimo uzyskania od WPWIS informacji o przekroczeniu dopuszczalnego poziomu PEM (8,53 V/m) oraz wniosku Urzędu Miasta Poznania o przeprowadzenie pomiarów kontrolnych natężenia PEM w tej lokalizacji (po modyfikacjach dokonanych przez operatora)⁶⁵, WIOŚ nie przeprowadził kontroli SBTk (ani nawet pojedynczego pomiaru interwencyjnego) w drodze realizacji zadania przypisanego w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a) uIOŚ.

(dowód: akta kontroli str. 1214-1218)

Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu podał, że wnioskowanych pomiarów kontrolnych nie przeprowadzono, ponieważ realizacja innych zadań uniemożliwiła WIOŚ ich przeprowadzenie.

(dowód: akta kontroli str. 1220, 1224-1225)

⁶³ Pismo z 25 maja 2016 r. KDI.7024.28.2016.sk.

⁶⁴ Pismo z 18 października 2017 r. KDI.7024.45.2017.sk.

⁶⁵ Pismo z Urzędu Miasta Poznania (znak OS-II.6226.262.2015-110316-2952) doręczone WIOŚ w dniu 16 marca 2016 r.

Niepodjęcie działań sprawdzających (kontrolnych) przez WIOŚ, było niezgodne z przepisem art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a) i b) ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska w związku z przepisem art. 122a ust. 1 pkt 2 i art. 122a ust. 2 ustawy Poś.

NIK wskazuje, że informacja od WPWIS (organu właściwego w sprawach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej) oraz wniosek Urzędu Miasta Poznania stanowiły wystarczającą przesłankę do podjęcia działań weryfikacyjnych.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Działalność kontrolna WIOŚ w obszarze PEM w otoczeniu SBTK, ograniczała się jedynie do nielicznych pomiarów interwencyjnych prowadzonych na wniosek stron (osób fizycznych, organów j.s.t.), a nie była w ogóle prowadzona w ramach planowych lub doraźnych kontroli w lokalizacjach wytypowanych w oparciu o własną analizę ryzyka WIOŚ, ukierunkowaną na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM (np. SBTK w gęstej zabudowie wielorodzinnej; SBTK kilku operatorów w bliskim sąsiedztwie; lokalizacje, w których stwierdzono poziomy PEM zbliżone do dopuszczalnych; lokalizacje, w których w ogóle lub w niewystarczającym stopniu zostały wykonane pomiary PEM przez laboratoria działające na zlecenie operatorów). NIK uwzględnia, iż prowadzenie działań kontrolnych PEM zostało ujęte w wydanych GIOŚ wytycznych do planowania działalności organów IOŚ dopiero na lata 2017 i 2018 oraz brak było ustalonych w ramach IOŚ jednolitych zasad typowania lokalizacji do pomiarów kontrolnych, zakresu analizy przedkontrolnej oraz sposobu planowania i prowadzenia pomiarów (w tym zakresu dokumentów niezbędnych do pozyskania od użytkownika SBTK). Ponadto SBTK zaliczane były w działalności IOŚ do najniższej kategorii ryzyka oddziaływania na środowisko. Niemniej jednak, NIK zwraca uwagę, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy IOŚ, do zadań IOŚ należy kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska, a w tym m.in. dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.

2. NIK zwraca też uwagę, że w objętym przez WIOŚ kontrolą dokumentacyjną sprawozdaniu nr 4/310/OS/2016, nie podano zakresu pomiarowego wykorzystywanego do pomiaru zestawu, a jako maksymalną zmierzoną wartość natężenia PEM w 40 pionach pomiarowych podano „poniżej 2,0”. Podobnie udokumentowano pomiary w kontrolowanym ww. metodą sprawozdaniu nr 841/S/2017 (w którym wprowadzono zakres pomiarowy miernika od 0,5 V/m do 300 V/m), ale w zestawieniu wyników pomiarów, jako wartość zmierzonego natężenia PEM w 49 punktach pomiarowych wpisano „<2,0”) oraz w sprawozdaniu nr 804/S/2017 (w którym udokumentowano pomiary przeprowadzone urządzeniem o zakresie pomiarowym od 0,5 V/m do 300 V/m, ale w zestawieniu wyników z 33 pomiarów, wartości zmierzonego PEM podano tylko w trzech punktach pomiarowych, a w pozostałych 30 zastosowano zapis „<2,0”). Według NIK, udokumentowanie wyniku pomiarów jako „mniejsze od”, świadczy o braku należytej staranności przy sporządzaniu sprawozdań i nie odpowiadało wymogom zapisanym w ust. 11 załącznika Nr 2 przytoczonego rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r. W ww. sprawozdaniach z badań natężenia pól elektromagnetycznych nie zawarto adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola, najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 załącznika Nr 2 do ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.). Analizowane przez NIK pomiary, zamieszczone w skontrolowanych sprawozdaniach, nie odpowiadały wymogom określonym w ust. 13 załącznika Nr 2 do ww. rozporządzenia. Wprowadzono przeprowadzone zostały w budynkach mieszkalnych (przykładowo: w otwartych oknach klatki

schodowej, na balkonie, przed drzwiami, w otwartym oknie pokoju), ale w takich miejscach tych budynków, w których ludzie mogą przebywać jedynie sporadycznie.

(dowód: akta kontroli str. 917-958, 1281-1330)

Ocena cząstkowa

W skontrolowanym okresie WIOŚ nie przejawiał aktywności nakierowanej na kontrolowanie przestrzegania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, pochodzących od urządzeń telefonii komórkowej.

WIOŚ nie prowadził z własnej inicjatywy kontroli w obszarze dotrzymywania dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTk w oparciu o analizę ryzyka prowadzoną na podstawie wyników pomiarów otrzymywanych od użytkowników SBTk. Nieliczne kontrole w tym zakresie były przeprowadzane jedynie na wnioski osób i organów jednostek samorządu terytorialnego. W dwóch przypadkach ocenionych przez biegłych powołanych przez NIK, przeprowadzone przez WIOŚ pomiary nie dawały wystarczających podstaw do sformułowania wniosków o dotrzymaniu dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku. Pomiary te nie zostały przeprowadzone w sposób w pełni zgodny z metodyką referencyjną, a jednocześnie sprawozdania nie zawierały opisu odstępstw oraz ich wpływu na przydatność wyników pomiarów do oceny dotrzymania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk. NIK uwzględnia jednak, że w ramach IOŚ nie obowiązywały wewnętrzne, jednolite zasady typowania SBTk do pomiarów kontrolnych, prowadzenia analizy przedkontrolnej, planowania pomiarów oraz ich przeprowadzania.

W WIOŚ nie przeprowadzano udokumentowanej kontroli wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników SBTk na podstawie art. 122a ust. 2 Poś na zasadach przewidzianych w „Informatycznym Systemie Kontroli” w związku z art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Nie weryfikowano, czy tego rodzaju pomiary spełniają wymogi metodyki określonej w zał. nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r., a w tym, czy zostały przeprowadzone w budynkach mieszkalnych, na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie. Skutkowało to brakiem reakcji WIOŚ na przypadki stwierdzonych przez NIK niezgodności wyników pomiarów z wymogami metodyki referencyjnej. NIK uwzględnia jednak, że do braku działań kontrolnych w tym obszarze przyczyniły się ograniczenia kadrowe WIOŚ, brak szczegółowych wytycznych GIOŚ w tym zakresie, jak również niewystarczający zakres specjalistycznych szkoleń dotyczących specyfiki PEM w otoczeniu SBTk.

3. Prowadzenie państwowego monitoringu środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2015-2017, w celu zapewnienia wiarygodnych informacji o stanie środowiska, w WIOŚ zostały opracowane wojewódzkie programy monitoringu środowiska (WPMŚ), których treść była spójna (w części dotyczącej PEM) z programem państwowego monitoringu środowiska (PPMŚ) opracowanym przez GIOŚ oraz przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku⁶⁶ - dalej „rozporządzenie Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 r.”.

(dowód: akta kontroli str. 985-1120)

⁶⁶ Dz.U. Nr 221 poz. 1645

1.1. WPMŚ na lata 2013-2015 i na lata 2016-2020, zostały zatwierdzone przez GIOŚ. Na etapie poprzedzającym zatwierdzenie programu na lata 2013-2015, GIOŚ zgłosił dwie uwagi⁶⁷ dotyczące podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych, które zostały przez WIOŚ uwzględnione.

(dowód: akta kontroli str. 1030, 1091, 1121, 1123)

1.2. WPMŚ na lata 2013-2015 i na lata 2016-2020, w części dotyczącej monitoringu PEM, był spójny z założeniami PPMŚ na lata 2013-2015 i na lata 2016-2020, w zakresie: uzyskiwania informacji o źródłach pól elektromagnetycznych; założeń co do sposobu prowadzenia pomiarów PEM; liczby i rozmieszczenia punktów pomiarowych w województwie; ewidencjonowania wyników oraz ich rozpowszechniania. W WPMŚ na lata 2013-2015 wskazano, że w bloku „presje” będą realizowane zadania związane z pozyskiwaniem informacji m.in. o źródłach i wielkościach emisji PEM do środowiska. Założono, że WIOŚ w ramach działalności kontrolnej i monitoringowej, będzie sukcesywnie pozyskiwać informacje dotyczące instalacji i urządzeń emitujących PEM. Dodatkowym źródłem informacji mogła być baza danych o pozwoleniach radiowych wydanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej. W WPMŚ na lata 2016-2020 jako dodatkowe źródło informacji o urządzeniach i instalacjach emitujących PEM wskazano starostów. Dodano, iż zebrane informacje o źródłach PEM wykorzystywane będą m.in. przy sporządzaniu i analizie ocen poziomów PEM w środowisku. W WPMŚ na lata 2013-2015 oraz na lata 2016-2020 wskazano, że w przypadku prowadzenia pomiarów kontrolnych i monitoringowych, ich wyniki zostaną włączone do oceny poziomów PEM w województwie.

(dowód: akta kontroli str. 985-1120)

1.3. W programach wojewódzkich nie przyjęto dodatkowych zadań lokalnych w zakresie monitoringu PEM.

(dowód: akta kontroli str. 985-1120, 1121, 1123)

1.4. W kontrolowanym okresie, wojewódzkie programy monitoringu PEM (w ramach WPMŚ) wykonano bez odstępstw.

(dowód: akta kontroli str. 76-84, 985-1120, 1121, 1123)

2. Zadania WIOŚ w ramach monitoringu środowiska, w zakresie PEM, prowadzone były we własnym zakresie (z wykorzystaniem własnego sprzętu pomiarowego i przez pracowników WIOŚ).

(dowód: akta kontroli str. 57-62, 65-66, 75, 76-84)

3. W ramach realizacji założeń PPMŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ na lata 2016-2020, WIOŚ nie uzyskiwał i nie przedstawiał w raportach o stanie środowiska w Wielkopolsce, informacji o liczbie SBTk oraz promieniowanej z nich mocy. Tym samym, WIOŚ nie uwzględniał założeń⁶⁸ PPMŚ na lata 2013-2015 i PPMŚ na lata 2016-2020 oraz nie korzystał z możliwości przewidzianych w WPMŚ na lata 2013-2015 oraz na lata 2016-2020.

(dowód: akta kontroli str. 76-84, 985-1060, 1061-1120, 1157-1174)

⁶⁷ Jedna uwaga GIOŚ to: „fragment o wykonywaniu pomiarów proszę uzupełnić o wyjaśnienie, iż w roku 2013 zakończy się drugi trzyletni cykl pomiarowy obejmujący lata 2011- 2013, a w latach 2014 i 2015 będą prowadzone pomiary z kolejnego trzeciego, trzyletniego cyklu pomiarowego obejmującego lata 2014-2016”. Druga uwaga GIOŚ: „str. 64 - System jakości PEM - proponuje się dodaniem informacji o szkoleniach”.

⁶⁸ Przykładowo, w podsystemie monitoringu pól elektromagnetycznych (pkt 4.6. PPMŚ na lata 2013-2015) w zadaniu „Pomiary monitoringowe i ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, podano, że zadanie ma na celu monitorowanie poziomu wartości parametrów charakteryzujących pola elektromagnetyczne wytwarzane i wprowadzane do środowiska w sposób sztuczny przez źródła pól elektromagnetycznych, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej. Identycznie ww. zadanie oraz sposób jego realizacji przedstawiono w WPMŚ na lata 2013-2015 (str. 77).

Wojewódzki Inspektor podał: „informacji o liczbie SBTk i promieniowanej z nich mocy nie przedstawiano w raportach o stanie środowiska w województwie wielkopolskim, ponieważ prowadzenie i aktualizacji bazy źródeł promieniowania elektromagnetycznego nie jest zadaniem WIOŚ, a ewidencja źródeł służy celom monitoringowym i kontrolnym”.

(dowód: akta kontroli str. 1121, 1123-1124)

WIOŚ nie wykorzystywał otrzymywanych sprawozdań z wynikami pomiarów przeprowadzonych przez operatorów SBTk, w opracowywanych Raportach o stanie środowiska w Wielkopolsce. W raportach tych nie zostały uwzględnione dane na temat poziomów natężenia PEM w otoczeniu SBTk, wynikające ze sprawozdań pomiarowych przedkładanych WIOŚ na podstawie art. 122a ust. 2 Poś. Poziomy natężenia PEM zawarte w wynikach pomiarów objętych kontrolą NIK (pkt 6.2.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego) wynosiły od 0,12 V/m do 3,81 V/m, a w zbadanych dodatkowo 26 sprawozdaniach⁶⁹, od 0,40 V/m do 5,8 V/m, przy niepewności pomiarowej wynoszącej od 0,08 V/m do +/- 2,09 V/m. Wszystkie wartości, w tym przekraczające 5,5 V/m, zostały stwierdzone (miernikiem szerokopasmowym) na balkonach i w oknach lokali mieszkalnych. Zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 4 Poś, państwowy monitoring środowiska zbiera dane na podstawie pomiarów stanu środowiska, wielkości i rodzajów emisji, a także ewidencji, do których prowadzenia obowiązane są podmioty z mocy prawa albo na mocy decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 541-916, 1158-1174, 1275-1278)

Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu (jednostki organizacyjnej WIOŚ prowadzącej badania PEM na terenie województwa wielkopolskiego) wyjaśnił, że:

- wojewódzkie inspektoraty nie zostały zobligowane do wprowadzania wyników tych pomiarów do bazy JELMAG⁷⁰,
- wprowadzanie ww. danych wymagałoby zatrudnienia co najmniej dwóch pracowników, a uzyskany efekt byłby niewspółmiernie niski w stosunku do nakładów,
- Raporty o stanie środowiska w Wielkopolsce, zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 2 uIOŚ, zawierają przede wszystkim informacje o stanie środowiska i służą realizacji obowiązku określonego w art. 8a ust. 1 tej ustawy oraz przedstawiają te informacje społeczeństwu. Informacje te pochodzą z badań własnych WIOŚ, w szczególności realizowanych w ramach PMŚ, a ponadto zawierają informację o działaniach kontrolnych. Forma raportu powinna być zrozumiała dla społeczeństwa,
- w Raportach nie publikuje się wyników badań realizowanych przez podmioty do tego zobowiązane w żadnym z komponentów środowiska, w tym w zakresie PEM,
- zamieszczanie w raportach wyników pomiarów ze sprawozdań przedstawianych na podstawie art. 122a Poś zmniejszałoby czytelność raportu, kilkakrotnie zwiększało jego objętość, a szczegółowa wiedza w nim zawarta nie byłaby wykorzystywana przez jego odbiorców.

(dowód: akta kontroli str. 1181-1183)

⁶⁹ Numery zbadanych dodatkowo 26 sprawozdań dotyczących PEM emitowanego ze stacji SBTk: [„..., Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie lokalizacji SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”. W każdym zbadanym sprawozdaniu przeprowadzający pomiary zapisali, że w pomiarach kontrolnych zastosowano metodę określoną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. W żadnym zbadanym sprawozdaniu, przeprowadzający pomiary nie udokumentowali, że dokonano pomiarów w miejscach, w których wcześniej stwierdzono poziomy PEM bliskie dopuszczalnym. Tylko w 32% zbadanych sprawozdań udokumentowano przeprowadzenie pomiarów na balkonach, tarasach, w pokojach (miejscach, w których mogą przebywać ludzie).

⁷⁰ JELMAG, to nazwa centralnej bazy danych pól elektromagnetycznych, w której sukcesywnie gromadzone były informacje o źródłach pól elektromagnetycznych. Dane te mogły być wykorzystywane m.in. przy sporządzaniu i analizie ocen poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Wyniki pomiarów kontrolnych (interwencyjnych) wykonanych w latach 2015-2017 były zamieszczane w elektronicznej bazie danych JELMAG. W Raportach o stanie środowiska w Wielkopolsce przedstawiano wyniki interwencyjnych pomiarów PEM realizowanych przez WIOŚ.

(dowód: akta kontroli str. 82-86, 1164, 1168-1169, 1181-1183)

4. WIOŚ zrealizował pomiary PEM przewidziane w WPMŚ na lata 2013-2015 oraz pomiary przewidziane na lata 2016-2017 (w ramach WPMŚ na lata 2016-2020). W żadnym z 45 punktów pomiarowych przyjętych dla każdego roku, WIOŚ nie stwierdził przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz). Najwyższe składowe elektryczne PEM⁷¹ zmierzono w Poznaniu i wyniosły one w latach 2014, 2015 i 2016 odpowiednio: 1,94 V/m; 1,53 V/m; 2,31 V/m. Najniższą składową elektryczną PEM (0,03 V/m) WIOŚ zmierzył w latach 2014-2015. Natomiast w 2016 r. WIOŚ wykazał 24 pomiary o nieokreślonej wartości „<0,3 V/m” uzasadniając te pomiary tym, że „zmierzony poziom znajduje się poniżej progu czułości sondy pomiarowej. Próg ten wynosi 0,3 V/m”.

(dowód: akta kontroli str. 75-81)

5. Dobór punktów pomiarowych w województwie wielkopolskim na potrzeby monitoringu środowiska w ramach PEM, był zgodny z przepisami § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r.

(dowód: akta kontroli str. 78-81, 1158-1174)

5.1. W okresie objętym kontrolą, ani Wojewódzki Inspektor ani GIOŚ nie ustalili procedur/zasad doboru punktów pomiarowych do badań PEM w ramach WPMŚ. Oceny poziomów PEM w ramach PMŚ i WPMŚ miano dokonywać z uwzględnieniem, wskazanych w tych programach, źródeł pól elektromagnetycznych występujących w otoczeniu pochodzących m.in. od SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 1001, 1045, 1071, 1103, 1121-1125)

5.2. WIOŚ nie posiadał sformalizowanych kryteriów uzasadniających dobór punktów pomiarowych.

(dowód: akta kontroli str. 76, 1121, 1124)

Z analizy, losowo dobranych pięciu punktów lokalizacyjnych, wytypowanych przez WIOŚ w 2016 r. i 2017 r. do pomiarów w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., wynikało, że w żadnym z 10 punktów lokalizacyjnych (po pięć w każdym roku) w odległości do 100m od wybranego punktu pomiarowego nie znajdowała się instalacja SBTK⁷², a w siedmiu punktach pomiarowych (spośród ww. wybranych 10 punktów) w odległości od 100m do 300m.

(dowód: akta kontroli str. 1175-1180)

5.3. Wyniki pomiarów PEM prezentowano w formie pisemnej oraz w formie elektronicznej w postaci sprawozdania z pomiarów wykonanych w roku kalendarzowym i w postaci sprawozdania z cyklu pomiarów wykonanych w ciągu

⁷¹ Średnie wartości PEM w województwie wielkopolskim w latach 2014-2016 wykazane przez WIOŚ w raportach „Stan środowiska w Wielkopolsce”, miasta powyżej 50 tys. mieszkańców: 2014 r. – 0,493 V/m; 2015 r. – 0,467 V/m; 2016 r. – 0,678 V/m; pozostałe miasta: 2014 r. – 0,248 V/m; 2015 r. – 0,306 V/m; 2016 r. – 0,302 V/m; tereny wiejskie: 2014 r. – 0,169 V/m; 2015 r. – 0,187 V/m; 2016 r. – 0,289 V/m.

⁷² Zgodnie z załącznikiem nr 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku punkty pomiarowe, o których mowa w pkt 2, wybiera się w takich miejscach, aby sonda pomiarowa przyrządu, którym wykonuje się pomiary, znajdowała się na wysokości 2 m nad poziomem terenu na dielektrycznym statywie, w odległości nie mniejszej niż 100 m od rzutu anten instalacji radiokomunikacyjnych, radiolokacyjnych, radionawigacyjnych na powierzchnię terenu.

trzech lat. Nie wszystkie pomiary PEM udokumentowano zgodnie z wymogami załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. (szczegółowy opis zawarto w sekcji: „Ustalone nieprawidłowości”).

(dowód: akta kontroli str. 82-84, 1158-1174)

6. Z uwagi na nie stwierdzenie w latach 2014-2016 przekroczenia dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku, WIOŚ nie prowadził rejestru⁷³, o którym mowa w art. 124 ustawy Poś.

(dowód: akta kontroli str. 76-81, 82-84, 1158-1174, 1222, 1273-1274)

7. W okresie objętym kontrolą, realizacja przez WIOŚ zadań w zakresie państwowego monitoringu środowiska w części dotyczącej PEM była poddawana audytowi wewnętrznemu i zewnętrznemu. Audyty⁷⁴ nie wykazały nieprawidłowości w powyższym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 1121, 1124-1125, 1187-1210)

8. WIOŚ udostępniał i upowszechniał dane na temat wyników PMŚ w zakresie PEM poprzez coroczne ich zamieszczenie na stronie⁷⁵ internetowej WIOŚ oraz w Raportach o stanie środowiska w Wielkopolsce, w formie papierowej i elektronicznej. Było to zgodne z założeniami WPMS. W Raporcie o stanie środowiska w Wielkopolsce (Raport 2017, str. 86) podano, że w żadnym z punktów pomiarowych, w trzyletnim cyklu badań poziomu PEM (lata 2014-2016) nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego tj. 7 V/m.

(dowód: akta kontroli str. 1121, 1125, 1158-1174)

9. Organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego nie kierowały do WIOŚ uchwał, w których wskazane byłyby kierunki działania WIOŚ w celu zapewnienia na danym obszarze należytej ochrony środowiska w zakresie PEM.

(dowód: akta kontroli str. 1122, 1125, 1158-1174)

10. Wojewódzki Inspektor dysponował sprzętem komputerowym, oprogramowaniem, wytycznymi GIOŚ oraz przeszkolonymi pracownikami, umożliwiającymi realizację zadania polegającego na kontroli, gromadzeniu i ewidencjonowaniu danych dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz wyników badań i oceny stanu środowiska w części dotyczącej pól elektromagnetycznych. W okresie objętym kontrolą NIK, Wojewódzki Inspektor dotrzymywał terminów przekazywania do systemu GIOŚ danych o poziomach PEM oraz o ustaleniach kontroli użytkowników SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 1122, 1125, 1184-1186)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W rocznym Sprawozdaniu z okresowych badań poziomów PEM na terenie województwa wielkopolskiego (w 2016 r.), z pomiarów monitoringowych (w punktach

⁷³ Z prowadzonego w WIOŚ rejestru (w formie elektronicznej) o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wynikało że w latach 2003-2017 nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności.

⁷⁴ Oprócz wewnętrznych audytów jakości wg norm ISO 9001, w Laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu prowadzono audyty wewnętrzne wg normy ISO 17025. Audyty te były realizowane na podstawie programu audytów wewnętrznych na dany rok kalendarzowy. W dniu 20 kwietnia 2017 r. odbył się audyt dotyczący pól elektromagnetycznych. Niezależnie od audytów wewnętrznych, w latach 2015-2017 zostały przeprowadzone przez Polskie Centrum Akredytacji dwa audyty zewnętrzne. Audyty te nie wykazały nieprawidłowości w zakresie PEM.

⁷⁵ <http://poznan.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/panstwowy-monitoring-srodowiska/cele-zadania-struktura/>

P_2013_A_11 oraz P_2013_A_12) nie ujęto danych⁷⁶ o odpowiednio: pięciu⁷⁷ i dwóch⁷⁸ instalacjach radiokomunikacyjnych (zlokalizowanych w odległości nie większej niż 300 m od rzutu instalacji na powierzchnię terenu do punktu pomiarowego). Było to niezgodne ze sposobem prezentacji wyników pomiarów, określonym w pkt 2 lit. e) załącznika nr 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie sposobu i zakresu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Dane te, wykazał w złożonym wyjaśnieniu dla NIK pracownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu.

(dowód: akta kontroli str. 84, 1175-1180)

W wyjaśnieniu, Kierownik Delegatury WIOŚ w Kaliszu podał, że dane dotyczące instalacji SBTk są wprowadzane do bazy JELMAG. Aby były one „widoczne” w wydrukowanym sprawozdaniu, muszą zostać „przypisane” do konkretnych punktów pomiarowych. Ponieważ sprawozdania przesyłane do GIOŚ (zgodnie z wymogiem określonym w piśmie DM/5114-19/01/17/KM z dnia 20 lutego 2017 r.) nie zawierają arkuszy z informacjami o instalacjach, nie zwrócono uwagi, że nie wszystkie wprowadzone do bazy JELMAG instalacje zostały „przypisane” do punktów pomiarowych. Błąd ten zauważono w trakcie obecnej kontroli NIK i niezwłocznie naprawiono.

(dowód: akta kontroli str. 1221, 1227, 1271)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na:

1) brak wykorzystywania przez WIOŚ możliwości pozyskiwania informacji na temat źródeł PEM (SBTK) od starostów z terenu województwa wielkopolskiego oraz z Urzędu Komunikacji Elektronicznej. PPMŚ oraz WPMŚ przewidywały możliwość pozyskiwania tych danych m.in. na potrzeby sporządzania analiz i dokonywania ocen poziomów PEM w środowisku;

2) nieuwzględnienie w „Raporcie o stanie środowiska w województwie wielkopolskim w latach 2013-2015” oraz w Raporcie za 2016 r. danych na temat poziomów natężenia PEM w otoczeniu SBTk, prezentowanych w sprawozdaniach przedkładanych WIOŚ na podstawie art. 122a ust. 2 Poś.

NIK uwzględnia, iż w aktualnych warunkach funkcjonowania WIOŚ brak jest możliwości zautomatyzowanej analizy wyników PEM przedkładanych przez użytkowników SBTk. Niemniej jednak, co najmniej dane o zakresie tych wyników oraz rodzajach miejsc ich występowania, powinny być wykorzystywane do oceny poziomów PEM w środowisku, a następnie upowszechniane, gdyż wskazują one na realne poziomy PEM w bezpośrednim otoczeniu SBTk. NIK zwraca uwagę, że poziomy te niejednokrotnie są bliskie dopuszczalnemu na balkonach i w oknach lokali mieszkalnych. Uwzględnianie takich informacji stanowi zaś wypełnienie założeń PPMŚ, dyspozycji art. 27 ust. 1 pkt 4 Poś oraz realizację celu PMŚ określonego w art. 25 ust. 3 Poś.

⁷⁶ Obejmujących: nazwę instalacji zgodną z nomenklaturą prowadzącego, częstotliwość (zakres częstotliwości) pracy instalacji, arytmetyczną sumę mocy promieniowanych izotropowo przez anteny instalacji, wysokości środków elektrycznych anten instalacji nad poziomem terenu.

⁷⁷ Wśród pięciu niewykazanych instalacji SBTk, dwie instalacje należały do [„...”. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”, po jednej do [„...”. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”.

⁷⁸ Wśród niewymienionych dwóch instalacji SBTk, to instalacje [„...”. Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1330) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie adresu SBTk. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy]”.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, WIOŚ w sposób w większości spójny z PPMŚ (na lata 2013-2015 i na lata 2016-2020) oraz zgodny z przepisami prawa, uwzględnił wpływ pól elektromagnetycznych na środowisko w odpowiednich WPMŚ. WIOŚ opracował WPMŚ (na lata 2013-2015 oraz 2016-2020) w terminie umożliwiającym ich zatwierdzenie przez GIOŚ przed wdrożeniem do realizacji. W programach WPMŚ uwzględniono badanie PEM w sposób spójny z odpowiednimi PPMŚ. Doboru punktów pomiarowych do monitoringu PEM dokonano zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 r. Realizując zadanie WPMŚ z podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych, WIOŚ nie zgromadził jednak zakresu informacji o SBTK w województwie wielkopolskim zgodnie z założeniami PPMŚ. WIOŚ wdrożył zmiany do WPMŚ wskazane przez GIOŚ. Sformułowane w raportach wnioski wskazywały, że poziom natężenia PEM na obszarze województwa wielkopolskiego utrzymuje się na poziomie znacznie niższym od dopuszczalnego. Formułując je, nie uwzględniano jednak informacji o wynikach pomiarów dokonywanych na zlecenie użytkowników SBTK, w tym o poziomach PEM zbliżonych do dopuszczalnego, które występowały na wyższych kondygnacjach budynków (w szczególności na balkonach i w oknach lokali). Powyższe ograniczało upowszechnianie w ramach WPMŚ informacje na temat dotrzymywania standardu jakości środowiska w obszarze PEM. Wykonanie pomiarów w ramach WPMŚ zlecano wyłącznie Laboratorium WIOŚ w Kaliszu, które posiadało odpowiedni i udokumentowany potencjał do wykonania takiego zadania. WIOŚ nie zrealizował wszystkich zamierzeń określonych w WPMŚ i PPMŚ w części dotyczącej PEM (WIOŚ nie uzyskał i nie przedstawił w raportach o stanie środowiska w Wielkopolsce, informacji o liczbie SBTK oraz promieniowanej z nich mocy). Roczne Sprawozdanie okresowych badań poziomów PEM na terenie województwa wielkopolskiego w 2016 r. z pomiarów monitoringowych było niezgodne ze sposobem prezentacji wyników pomiarów, określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. Nieprawidłowość ta została usunięta w toku kontroli NIK.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷⁹, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

- 1) przeprowadzanie pomiarów kontrolnych PEM w otoczeniu SBTK w sposób uwzględniający wymogi metodyki określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.,
- 2) przekazywanie osobom wnioskującym o przeprowadzenie pomiarów PEM pochodzącego od urzędów telefonii komórkowej rzetelnych informacji odnośnie stwierdzonego dotrzymywania standardów jakości środowiska przez podmioty eksploatujące SBTK, zawierających wskazanie ewentualnych odstępstw od metodyki pomiarowej określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 30 października 2003 r.,
- 3) sprawdzanie i weryfikowanie danych zawartych w sprawozdaniach z wynikami pomiarów PEM, przedkładanych przez operatorów telefonii komórkowej w ramach realizowania obowiązku wynikającego z art. 122a ust. 2 Poś,

⁷⁹ Dz. U. z 2017 r., poz. 524

- 4) zapewnienie ujmowania w rocznych raportach o „Stanie środowiska w Wielkopolsce” pomiarów PEM realizowanych w ramach WPMŚ, poprzez wskazywanie wszystkich SBTk znajdujących się w promieniu 300 m od punktu pomiarowego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 15 czerwca 2018 r

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Mariusz Kubiak
gł. specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis